

יראים

עמוד ב אכילות

ספר

סימן נא [קטא]

האוכל ביום הכפורים. צוה הב' בפ' אמור אל הכהנים שלא יאכל אדם ביוהכ"פ ולא מצאנו הלאו ואמר רבא (א) ביומא פ' יוהכ"פ [פ"א ח'] תנא עצם עצם גמר לה ממלאכה, נאמר כאן וכל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונאמר במלאכה וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה מה במלאכה הזהיר אף בעניי הזהיר. ועונש כתוב בהדיא כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכתרה מעמיה. ומגלן דחסרון אכילה איקרי עניו. דאמרינן בפ' יוהכ"פ [פ"ד ז'] דבי ר' ישמעאל תנא נאמר כאן עניו [נפש] (ב) ונאמר להלן עניו, דכתיב ויענך וירעיבך מה להלן עניו רעבון אף כאן עניו רעבון. ויש מוצאין אזהרות עניו מגזרות שוות אחרות התם בפ' יוהכ"פ. ושת"ייה בכלל אכילה, דכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך ביין ובשכר וכתיב ואכלת. וגמרינן שכר שכר מגזיר, מה להלן יין אף כאן יין [פ"ז ז']. ושעור אכילה ושתיה דקאי עלייהו בלאו וברת כדתנן [פ"ז ז'] האוכל ככותבת הגסה ביום הכפורים כמות וכנרעניתה, והשותה מלא לונמיו הייב. ומעמא [פ"ז ז'] דקים להו לרבנן דכהאי שיעורא מיייתבה דעתיה [דאינש] ונפיק ליה סכלל עניו. כמות וכנרעניתה, פי' בירושלמי (ג) הדא אמרה צריך למעך חללה. וחצי שעור אע"ג דלא מחייב עליה כרת, אמר ר"ה חצי שעור אמור מן התורה [פ"ז ח'] וקיים"ל כוותיה, וצריך להוסיף מחול על הקדש דתניא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש יכול יתענה בתשעה ת"ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום מכאן שמוסיפין מחול על הקדש. אין לי אלא בכניסתו ביציאתו סנין? ת"ל מערב עד ערב (ד). על שאר ענינים לא מחייב כרת, ומעמא מפרש בפ' יוהכ"פ ולפנים אפרשינו במצות עניו יוהכ"פ [פ"ז ח'] בעזרת היוצא:

תולדה. דתנן בפ' יוהכ"פ [פ"ז ח'] התינוקת אין מענין אותן ביוהכ"פ אבל מחנכין אותם קודם שנה וקודם שתיים סמוך לפרקן פי' חנוך שעות. אמרינן התם היה רגיל לאכול בשתי שעות מאכילין אותו בג', בג' בד', ואפילו לבא דאמר ביבמות פ' חרש [ח"ז ח'] קמן אוכל נבילות ומריפות אין ב"ד מצווין להפרישו והכא בעי חנוך להסירו (ה) מהרגלו שחורגל לאכול ביוהכ"פ, אבל שאר איסורים לא חורגלו:

תועפות ראם

לאכול חוץ לזמנו הוי פגול הרי דגם בשחיטה הנעלים מפגלין גם משכ"ס בקושייתו דהא עיקר פגול גבי שחיטה כתיב לא דק דבזבחים י"ג א' אמרו בדבייתא יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא בזריקה בלבד מניין לרבות שחיטה וקבלה ת"ל אם האכל יאכל כו' הרי דשחיטה וקבלה שניהם שקולין ורבינן להו ועיקר פגול גבי זריקה כתיב. והנראה בשני דרש'י בזבחים שפי' שהנעלים מפגלין בעבודת כהן כמות נקט דלא מייצגיה בשחיטה שהנעלים רשאיין ג"כ לשחוט פשיטא שהיו יכולים הנעלים לפגול לר"א ז"ר ויסי אלא אפי' בקבלה שפסולה בזה ור"א דבאותה עבודה מסולק יד הנעלים ממנה קמ"ל דלפ"ה לר"א ז"ר ויסי אפי' חשבו הנעלים על פגול בשעת קבלת הכהן בשחיטה הוי פגול, וק"ל ע"ד רש"י בחולין שפי' אפי' חשבו על שחיטת "הכהן" והלא שחיטה בזה כשירה וי"ל דלפני מ"ש ר' ישמעאל במדרש וי"ר פכ"ב ס"ו והכהן שוחט ומקבל אע"פ שהנעלים יושבים ומחשבים כל היום [מחשבת פגול. יפ"ת] אין הכל הולך אלא לאחר השוחט והיינו כר' יוסי חולין שם מש"ס תפס רש"י ז"ר ב"ר יוסי דלפני עלייהו ואמר שמעתי שהנעלים מפגלין ג"כ באותו אופן אפי' חשבו על שחיטת כהן ומ"ש במדרש והכהן שוחט כבר כתב היד"מ שם דבמדבר לא הותר לזר לשחוט לר' ישמעאל דנאסרו בדבר תאווה אולם י"ל לפ"י דלר' ישמעאל מה שכתוב בתורה ושחט את בן הנקב וגו' והקריבו הכהנים דש"מ מקבלה ואיך מלוא כהונה משא"כ שחיטה כשרה בזה כנכרת ל"א ז' היינו על שם העתיד בכניסתן לארץ דהותר להם בשר תאווה ולא בשני שחיטה כהן וא"כ קשה מאי מקשו בחולין י"ז א' אלא לר"ע מאי ושחט נימא דכתב ושחט על שם העתיד משכנכו לארץ דנאסר להם בשר מחירה וי"ל דהאמת משנו קדשים שאני:

(א) לפנינו רבינא. (ב) דכתיב לא תעונה (ות') נפש ליתא בכ"י) המעתיק. (ג) עיין יומא ע"ס א' תוד"ה כותבת. (ד) ליתא בדפוס מכאן ע"ס. (ה) להסירו מהרגלו כו'. עיין תו"י יומא דפ"ב ש"כ שם ע"ס הר"א ממין דחיטך לא שייך אלא שיעשה מלוא ולא פרושי מאיסורא וכ"ה התוס' כזויר כ"ח ב' ד"ה בנו דחיטך לא שייך אלא להזהירו לעשות ולקיים מלוא אבל להזהיר מלעבור אין זה חיטור. ולא נודע לנו בציבור דכריו מאי איכא בין שיעשה מלוא ובין להזהירו מלעבור מאי שגה הא מהא והנה דבדרי רבינו כאן מבוחר טעם לדבריו דכל עיקר החיטור הוא להסירו מהרגלו שחורגל עד היום וכ"י שייך לענין אכילה וי"כ או לענין מירות שחורגל לאכול ולשתות יין ובכלל זה גמי החיטור לעשות מלוא שלא חורגל במלות עד היום אבל להפרישו מאיסור לא חורגל בזה מש"ס אין זה חיטור וביה יתורץ מה שחמה בס' מלא הרועים ערך קטן אוכל נבלות אות' ז' ע"ד התוס' ה"ל וי"ל ומרלות כפלאיה על דבריהם דא"כ מאי מקשה בשבת קכ"א א' ש"מ קמן אור"י ב"ד מזוין להפרישו דילמא לעולם אין מזוין הכא דאיכא מ"ע דשחיטה בשבת אבל קמן אור"י דלפנינו ש"ס כ"ל לאו אין ב"ד מזוין להפרישו עיי"ש שהאריך בישוב פליאתו ולפי ההסבר שהסביר לנו היראים כאן לק"מ דאע"ג שיש מ"ע לנכות בשבת מ"מ אין שייך בזה חיטור להסירו מהרגלו שחורגל עד היום דלא חורגל כלל לעשות מלאכה בשבת כ"ל להפרישו מאיסורא ודמיא לאור"י, ובש"ס חוס המשולש סי' מ"ה להאריך ראי' וי"ל כ' לחלק בדבר הזה דחיטור במלות ל"ת עיי"ש ואפי' לרגל המלאכה אשר לפני דברי רבינו היראים כתבתי מה שגרסתי לי:

ספר עמד ב אכילות

יראים

פסק רי"ה ז"ל. קיימא לן כר' יוחנן דאמר בן עשר בן י"א מחנכין אותן לשעות, בן י"ב בתינוקות משלימין מדאורייתא, אבל השלמה דרבנן לית לן:

סימן נב [ק]

האוכל חמץ בפסח. הוזהיר הב"ה בפ' בא אל פרעה (א) כי ביד [חוקה] הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמץ. ועונש בפרשה העליונה. שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת וגו'. ו ח מ י נ קרא משנבקעה העיסה ונתערבו סדקי העיסה זה בזה, כדתנן באלו עוברין [מ"ח ב'] סדוק ישרף והאוכל חייב כרת. ואיזהו סדוק, כל שנתערבו סדקיו זה בזה. ושאור כקרני חגבים פלוגתא דר' יהודה ור' מאיר, דתנן שאור ישרף והאוכל פטור, סדוק ישרף והאוכל חייב כרת. איזהו שאור כקרני חגבים סדוק כל שנתערבו סדקיו זה בזה, דברי ר' וחכמים אומרים זה וזה האוכלו חייב כרת. אלא איזהו שאור כל שהכסיפו פניו באדם שעמדו שערותיו. מי שאינו בקי באלו הסימנים, שנינו באלו עוברין [מ"ז ב'] בצק החרש אם יש כיוצא בה שהחמין (בה) הרי זה אסור, וכמה (ב) כיוצא בה. פ' ריש לקיש שהניחו מלעסוק בה כדי שילך אדם ממגדל נוניא לטבריא והיינו מיל. ושעור (ג) זה בבית שאין בו אש או יתרון שאר חמימות אך מקום בינוני; אבל אם יש בו חמימות או מחמת אש או מחמת דברים אחרים לפי יתרון החמימות ממהר להחמין, וצריך לתת לב לפי הענין:

אמר אביו [מ' ב'] האי חצבא דאבישנא שיחפא שרי זקפא אסור, ורבא אמר זיקפא נמי שרי מי פירות נינהו ומי פירות אין מחמיצין והלכתא כרבא. פירש"י ז"ל, אין מחמיצין להתחייב עליו כרת אבל חמץ נוקשא הוא וקאי בלאו. וראיה לו מדתניא במנחות בפ' כל המנחות [נ"ד ב'] תפוח שריסקו ונתנו לתוך העיסה וחמצה הרי זה אסורה, ומסקינן אפילו תימא רבנן נהי דחמץ גמור לא הוי נוקשא מיהא הוי. ורבי יעקב ז"ל פירש, דמי פירות אין מחמיצין היתר גמור הם, וראיה מביא מכאן דאמרינן זקפא שרי. ואמרינן תו בפ' כל שעה [נ"ט ב'] אמרי דבי ר' שילא ותיקא שרי ומסקינן במשחא ומילחא משום דמי פירות הו ו אין מחמיצין וההוא (ד) מיירי בשיש מים עם מי תפוח כדקתני שנתנן לתוך העיסה אלמא מעיקרא נמי עיסה היא [ונילושה (ה) במים קודם] וכיון דמים עם מים ממחרים להחמין יותר ממים לבדם. והא דלא הו חמץ אלא נוקשא כדקתני התם דקסבר אין מחמיצין בתפוחים. ההיא ראיא דוות קא שרי יכולני לדחות דהתם מיירי ששמו ועסק בו שלא יחמין ובמיא מילחא ומשחא [נכתב בצד הגליון. עמם] הוא דאסור ואינו יכול לשמור דממהר להחמין בתערובות פ' פירות מים ובעי (ו) הא משחא ומילחא] בלא מים הא במיא ומלחא וגם משחא עם לא הוצרך להזכיר משחא שכבר הזכירו למעלה בסמוך. ותדע דבשומרו ומתעסק בו מיירי מדאיצטריך למימר דאסיר וותקא במיא ומלחא ואי בלאו שומרו פשיטא. ואין חימוץ בלא ה' מינין כדתנן בפ' כל שעה [נ"ט ב'] אלו דברים שאדם אוכל ויוצא בהן ידי חובתו בפסח בחיטים (ז) ובכוסמים ובשבולת שועל ושיפון. ומעמא מפרש בגמרא מדכתיב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חמץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח אלמא הני באין לידי חימוץ אבל מיני אחרים לא ואפילו איסור דרבנן ליכא בשאר מינין, דאמרינן בשלהי ערבי פסחים [ק"ד ב'] מאי ב' תבשילין סילקא וארוזא ואמרינן ש"מ לית (דתני) דחש להא דר' יוחנן בן גורי דאמר אורז מין דגן הוא אלמא לבתחלה שרי:

תועפות ראם

(א) כי בחוק יד כלל [הגר"ד] וכ"ה צדפס. (ב) וכמה אם אין עס כ"ב כלל וצדפס חסר מן שנין כו' עד פי'. (ג) ושיעור כו' עד אמר אביו חסר צדפס ובה"מ פ"ה מהל' חו"מ ה"ב אות ס' כי דברים אלו ע"ש הר"ס ובה"מ פ"ג דפסחים כ' ג"כ צד"ל ספר יראים מרדכי אצל צפנים המרדכי כ' מלאתי בשם רוקח כו' והרדב"ו צתנו' ח"א סי' תל"ד ייחס דברים אלו לספר יראים והאגודה פ' א"ע כ' וכתבו הגאונים דוקא בבית שאין התמור בו אצל בבית שהתמור בו הוא חס ביותר ואפי' פחות ממהלך מיל מתחמץ עכ"ל והיינו כדברי רבינו. (ד) דמנחות מיירי כו' כלל [הגר"ד]. (ה) ליתא בכ". המעתיק. (ו) ובעי. פי' ובימים ועיין חו"מ מנחות כ"ד א' סד"ה אין [נ"ט ב'] שכי' ומיאו מוויקא קשיא לפי' דשריין ל' אע"ג דלא שמרוכו מחימוץ מדלסר במיא ומילחא ושרי במישחא ומילחא ע"כ והיראים כאן מפרש לה שמרוכו מחימוץ ומה שאמרו בפסחים ז"ל ב' הא דעבדי' במיא ומילחא פי' וגם מישחא עמם דליתו יכול להשמר דממהר להחמין ולכן אסירא ומה שלא הזכירו בגמרא מישחא שכבר הזכירו למעלה מסמוך מיהו לגינסת הרי"ק והר"ס והא"ו ה' פסחים סי' רנ"ט הא במיא ומילחא הא במישחא ומילחא אין לומר כפי' הר"ס, וצדפס כתוב והאי דלא הוי חמץ גמור אלא נוקשא כדתנן בפ' כ"ט כו' ואין הדברים מובנים והם חדש דחק שם הרבה בזה אצל האמת שחסר שם כל מה שכתוב כאן צדפס. (ז) בשעורים כלל

ספר עמוד ב אכילות יראים יא

תולדות החמץ. שאור שהכסיפו פניו כרתנן [שאור] ישרף והאוכלו פטור, איזהו שאור כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערוותיו. וכשם שיש תולדה לחמץ כך יש תולדה לזמן איסור החמץ ב"ד בניסן מתחלת ה' עד סוף ו', כרתנן בפסחים פ"א [יא ב'] ר"י אומר אוכלין כל ד' ותולין כל ה' ושורפין בתחלת שש. אבל תחלת שבע ולמעלה אסור מן התורה. וטעמא מפרש התם שנאמר אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ואמרין לרבות ארבע עשר. ומקשינן ואימא מצפרא ומשנן אך חלק. ולרבות לילי המשה עשר לא איצטריך בערב תאכלו מצות, ואיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכו' הכי איתא בפסחים פ"א [י' ב']:

יש לשאול. דהיקש דהשבתת שאור לאכילת חמץ איתא לר' מאיר ולר"י בפי' (ח) כל שעה דהדר רב אחא בר יעקב כמה שאמר לר' יהודה דילפינן שאור לאכילה משאור שאינו נראה לו ג"ש אותו כלל. ויש לתרץ דנהי דליתא לענין היתר של אחרים אתה רואה אבל לענין זמן ושיעור איתא. וטעמא מאי לא (ט) ילפינן אלא לענין במקרא, זמן, ושעור, שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל חמץ בזמן משתעי קרא, שיעור, דכתיב לא יראה לך שאור לא יראה לך חמץ, בשיעורא משתעי קרא סדר' זירא דאמר ר' זירא פתח הכתוב וכו' הלכך לענין שיעור אמרין בפ"א דביצה [י' ב'] דילפי ב"ה ביעור מאכילה אבל לענין שאר דברים לא, הילכך לא קשיא מבית הלל לרב אחא דהדר ביה:

וכענין זה אשכחנן בשבת בפ' במה מדליקין [כ"ה ב'] דמהדר תלמודא מנא לן דעור בחמה טמאה מטמאה באהל המת ובעו למילף משרצים כמה מצינו ואיפריך ליה וקשיא לן מסברא דנפשיה (י) אמאי לא ילפינן בג"ש מכגד ועור האסור במת ובשרץ, כדילפינן בבמה אשה יוצאה [פ"ה ב'] לענין טוי ואריג ובב"ק לענין מפץ בפ' כיצד [כ"ה ב'] והוצרכנו לתרץ (יא) דלא ילפינן בג"ש אלא לענין האסור באותו מקרא של כגד ועור במת בפרשת מדין, וההוא לאו בטומאות אהל מיייר, הלכך בעי מנלן הכי נמי לא שנא:

ואסור למיכל מצה שנלושה בחמרא או בדובשא או במשחא עם המים משום דמחמצא טפי בתערובות מי פירות ומים, הלכך אפילו בעודה מצה אסורה, כדתניא [י"ז ב'] אין לשון את העיסה ביין. ושמן ודבש ואם לש רשב"ג (יב) אומר ישרף וח"א יאפה ויאכל מיד. ואמרין בסיפא אע"פי שאין לשון בו מקטפין [כ ו] אתאן לת"ק וח"א את שלשין בו מקטפין בו ואת שאין לשון בו אין מקטפין בו. ומדבריהם למדנו דקמו להו רבנן דסיפא ור"ג כדא שמיטא וישרף מיד ש"מ הלכתא כוותיה השתא נמי (יג) קטופי לא מקטפין כ"ש דלא לשין בהו וישרף מיד: ראיתי בהלכות גדולות של ר"ה ז"ל. ואסור למיכל אלא במים דביתו מ"ט כמה דלא בייתי חימי ומחמעי להו לעיסה, דאמר רב יהודה [מ"ז ב'] אשה לא תלוש אלא במים שְלָנִי הלילה ולא בחמה ולא בחמי חמה ולא במים הגרופין מן המולייר ולא תגביה ידיה מן (יד) הפת עד שתגמור. וכתב ר"ה ז"ל דהיכא דעברה ולשה בחמה דאסור למיכל מההוא לחמא דאיבעיא להו עברה ולשה מאי מר זוטרא שרי רב אשי אסר והלכתא כרב אשי. ואכולהו קאי ואפילו אמים שלנו כיון דעברה, פ"י הוידה ולשה, אבל

תועפות ראו

כ"ל. (ח) וצ"כ כ"ש [כ"ט א'] אמרין דהדר בו' משאור דראייה שאין נראה לו דגו"ש איתא כלל כ"ל וכו' צנדרפס ס' ק"ה. (ט) דלא ילפינן בו' לענין האסור במקרא כ"ל. (י) דנפשינן כ"ל. (יא) עיין שבת דכ"ה א' תוד"ה מה צנדרפס ד' רבינו. (יב) רנ"א כ"ל ומשכ"ר וחכ"א יאפה ויאכל מיד עי"ש צפיר"ש ס' והכא ל"ג מיד דמשנאפה לא תחמץ. (יג) קטופי נמי כ"ל וכו' צנדרפס וצ"ר ראיתי צנדרפס בו' אכל מה ס' לעיל קאי וצנדרפס הג' זה ראיתי בו' ופי' ג"כ דאדלעיל מייס קאי ודלא כהשם חדש שטעם צוה צמח"ת אולם צנדרפס לאוין ע"ס איתא כהב צנדרפס אסור למיכל מזה אלא צמח דבייתי בו'. (יד) מן הפת. לפנינו שם מן התנור אולם גי' רבנו כמס"כ הר"ח צ"ל לפסחים שם וז"ל ויש אומרים לא תגביה ידה מן הפת עד שתדבקו בתנור ע"ל וכו' דחילוק גירסאות יש אית דגרסי לא תגביה ידה מן התנור וצ"ל לא תגביה ידה מן הפת וזהו גי' היראים ומשכ"ל ע"ס ר"י. ז"ל דהיכא דעברה ולשה בחמה דאסור למיכל מההוא לחמא צנדרפס הג' דעברה ולשה מהני דלשרינן למיכל מההוא לחמא בו' וכו' צנדרפס וכו' המדרי צנדרפס דפסחים צנדרפס הר"ח דלא כפרס"י דקאי אהמין וכמס"כ צפיר"ח עברה ולשה צמחין או צמח גרופין או צמחין כולן מלי ופסע רב אשי עברה ולשה אסור וק"ל כוותיה עכ"ל והר"ח ספ"צ דפסחים כ' ע"ס אבי העזרי דוקא עברה ולשה צמחין בו' וצמחית הס דברי הר"ח רבו של הרשב"ה וכמס"כ הסמ"ג ע"ס הר"ח אמוס הר"ר שמואל מצונצק תלמיד רש"י נחלק על רבו וכו' כיון שהטעם משום חימוץ כאשר כ' צנדרפס דמחמעי לעיסה אין חילוק בין דיעבד לכתחלה כמס"כ צנדרפס והוצא צנדרפס ספ"צ דפסחים ונפס"כ צנדרפס דעשה רש"י א"כ שגג או נאנס מותרת א"כ גס דעת רש"י כהר"ח וראיתי בירקאנטי ס' ק"ג"ש ס' וצנדרפס א"כ אסר אסר אסר אסר וכן נראה דעת הר"ח מניין עכ"ל ולא העתיק על כן דעת הר"ח לאסור דוקא אסר הוידה ולשה אכל היכא דאשתתני לא מיתסר וצנדרפס

ספר עמוד ב אכילות יראים

היבא דאישתלי לא מיתסר ולכתחלה לשין בהן היבא דלא אפשר, כדאמר' בשלהי פרק כל שעה. דרש רב מתנא בפפוניא, אין לשין אלא במים שלנו. למחר אייתי כולי עלמא חצביהו לגביה ולא מיצינו שהתענו מלאכול פירש' טעם מים שלנו, לפי שהחמה מהלכת ביומי ניסן שהוא עדין מימות הגשמים בשיפולי רקיע ומעיינות רותחות, ולפי טעמו השואבין בבקר ומשהין עד הערב מותר. ומהדיא דפפוניא אין ראי' מעתה, אך נראה לי הטעם לפי שהחמה מהלכת (טו) בימי ניסן שהוא עדיין מימות הגשמים (תחת) כלילה תחת הרקיע דחכמי אומות העולם אומרים כפ' מי שהיה טמא [יז כ'] ואמר ר' נראין דבריהן, הלכך אין להם תקנה אלא שלא יהיו כלילה במחובר. ולפי (טז) זה הטעם שאבו בתחלת הלילה מותרות מיד, ולפי טעם זה אסור לאחר שאיבתן לאחר התחלת הלילה: וכי מכשר להו למאני דפסחא מגעילן ברותחין (יז) בחמין כיון דהותרא בלע שבשעת בליעת היתר

תועפות ראם

ובדפס חסר כאן הרבה. (טז) מן "ביו" עד כליל מנוקד כ"י פאריז. המעתיק. ובאמת כ"ל כאן מהלכת כליל תחת הקרקע דחכמי אומות העולם אומרים כן כפ' כו' והל"ו ה' פסחים סי' ר"ז כ"כ בשם ר' חיים כהן ועיין ל"א סי' תנ"ה ובאחרונים שם שהאריכו בדברי רבנו אלה. (טז) ולפי כו' הסמ"ג לאוין ע"ס כ' כל דברי הר"א ממיץ שזכאן וכל"כ הר"א"ם כפ"ב דפסחים סי' ל' ומשכ"ס הר"א"ם ולפי"ו השואבין בתחלת הלילה מותרין מיד ואסור לשואבין אחר תחלת הלילה כ"ו הוא מדברי הר"א"ם ממיץ וכן' דברי דודים הגדפס בלעמבערג חר"ו לה"ר שאלו בן הלוי על הר"א"ם פסחים שם שנה צוה שחשז שדברי הר"א"ם הוא והק"ס שם מנ"ל להר"א"ם לפרש להר"א"ם כן דלמא לשיטת הר"א"ם נריך מעל"ע דוקא עיי"ש ולק"מ. (יז) ברותחין ואפי' כלים שנשתמשו בהן בצור ואע"ג דתניא [ט"ו ע"ה ב'] כל ששתמשו בצור מלבו בצור בחמין מגעילו בחמין כיון כו' בליעתו הו' היתר כו' כל"ל וכו' בנדפס, ובשנ"ל השלם סי' ר"ז כ' דברי היראים אלו והעיקר כמש"כ שם מהרש"ב ע"ס כ"י ה' וכמו שהבחינו כאן ועיין חולין ח' א' תור"ה שלבנה שכ' ע"ס ר"ת דחמץ מיקרי התירא בלע אע"ג דהשתא דפליג הו' איסורא מ"מ בשעת בליעה הו' התירא וכדברי היראים. ודע דהרמ"א ב"א"ח סי' תנ"א סעיף ד' כ' דבר שדין בהגעלה רק שיש בו סדקים כו' סגי בליבון קל כזה שקס נשרף עליו מנחוץ ובמנן האלף שם סק"ה כ' ע"ו ז"ע דצרא"ם פ"ה דע"ו סי' ל"ד כ' לתרץ קושיית החוס' דבחוסיפתא קתני סכינין בהדי שפודין ואסכלאות וע"ו כ' הר"א"ם דסכינים גדולים יש בהם גומות הלכך צ"ל ליבון להגעלה לא מהני כי אינו יכול לנקר לגומות וא"כ משמע דבזם בהם גומות דמי לשפודין ואסכלאות דמנחור שם דמלבנן עד שתשיר קליפתן וצ"ל ליבון מעליה עכ"ל ולעגל"כ דלק"מ דכוונת הרמ"א כך הוא דכ"ד שדין בליבון בשאר איסורים אמרינן דה"ל לטנין חמץ אע"ג דיש סוכרין דמיקרי התירא בלע אפ"ה מחמירין לומר דחמץ שזה לשאר איסורים וצ"ל ליבון מעליה שיהיו נילואות נחוץ מהם אבל דבר שדין בהגעלה בשאר איסורים רק שיש בו סדקים אע"ג דבשאר איסורים מחמירין ללבנן ליבון גמור מ"מ לטנין חמץ דהתירא בלע לא מחמירין כה"ל לומר דחמץ שזה לשאר איסורים וסגי בליבון קל. ולפון החוס' בחולין שם שכ' ה' דחמץ בסוף מס' ע"ו סקין שפה בקרקע והיא טהורה דסגי בנעימה בקרקע עשר כעמים ולא צ"ל ליבון היינו לחתוך בה זונן כדאמר החס' בגמרא כו' הוא מנומסם דלפנינו במשנה דע"ו [ע"ה ב'] הגי' הסקין שפה והיא טהורה ע"כ וחל"מ ותיבת בקרקע ליתא ודכ' שוקבא בר חמא שם ע"ו ז' אמר ומועטא עשרה פערס בקרקע ורש"י בגמרא שם ד"ה ומועטא כ' צוה"ל אע"פ ששפה ו"א משפשה כנגד לומר שחורה חלק ומועטא שמוציאה עכ"ל. והנה הר"א"ם הקשה לפרש"י שפי' ומועטא אע"פ ששפה דשיפה ונעימה צעין דעובדא דשכור מלכא תיקשה דליתא לא עבד אלא נעימה א"ו או הא צ"ל או הא צ"ל ונע"ג ד נראה לתרץ פרש"י דרש"י מפרש מ"ש במשנה הסקין שפה והיא טהורה שהוא הכשר גמור אפי' לחתוך בה רוחא דומה למה שפי' תנא הכשר שפוד ואסכלא אף לחמין ה"ל הכשר סקין וכ"כ הרמב"ם פ"ו מהמ"א דהשחות רחיים הכשר גמור הוא אפי' לחתוך בה רוחא אלא דצוה פ"ג רש"י וכו' דנעימה ג"כ צעין עס שיפה ומה שפרש"י שם כד"ה ולאכול בה זונן אבל דבר רוחא אסור לחתוך בה עד שינעילנה ברותחין וככ"ר חדא מתרי נקט וכו' שפה במשחות עס נעימה דמית להגעלה ואפשר מילתא דפסיקא נקט אף לה"ל שכ' לעיל דשפה פ' משפשה כו' עיין צוה בסמוך אבל לזון גס רש"י מודה דנעימה לבד סגי וכהצרייתא ועלה קאי ר"ה בריה דר"י וצוה א"ס נמי דלא תקשה קושיו ראשונה שהקשה הר"א"ם לרש"י דלמה לא פי' המשנה כל דין הכשרות דרש"י ס"ל כמש"ס החוס' ד"ה אמר דהשפוק בקרקע מהני להעביר איסור הנדבק ולא יותר. מנאל דנעימה בסקין דמית להדהה בשאר כלים וכמו בהגעלה שכן במשנה להגעיל יגעיל ולא זכור הדחה דודאי גס הדחה צ"ל להגעלה לא מהני אלא להפליט האיסור הצלוע בתוך הסקין כמנחור בחוס' ועכ"ל לא זכורו במשנה שם וכן צ"ל קדשים דתנן השפוד והאסכלא מנעיין בחמין ה"ל שפה בסקין דמית להגעלה בשאר כלים וזהו מה שחידשו במשנה בסקין דמלבד שיש בה תורת הגעלה כשאר כלים לפרש"י וכההיא דפסחים אלא דשפה והיא טהורה וממילא דכמו בהגעלה צעין הדחה ג"כ מקודם ה"ל בשפה דסקין צעין נעימה מקודם וזהו הדחתה ודבר זה למדת מדברי הת"ס סי' י' אות ח' עמ"ס רש"י וי"א משפשה כנגד לומר כו' כ' וי"ל צ"ל דהיינו למה שפי' שם דקאי דמשמע זונן ולהכי לא פי' האי פי' במתני' דלחמין פסיעא דלא מהני משפוק כנגד ע"ה הרי שפרש"י דמה שפרש"י במשנה שפה לנעשה בלשון של נפחים כו' הוא לרוחא ועלה קמפרש ומועטא אע"פ ששפה. ובצאור ה"ל שפרש"י ראיות להב"י יו"ד סי' קכ"א שכ' וי"ל דהיינו לדליות דמנריך שיפה ונעימה אבל למאן דאני ליה בחד מנייהו משמע ודאי דלא סגי ליה בשפסוק כנגד אלא שפסוק דמשחות דוקא צעין עכ"ל ולא הבינו דבריו דל"כ מאי שייטיה מש"כ רש"י וי"א משפשה כו' לה"ל בתחלה ומועטא אע"פ ששפה כיון דגס לה"ל ה"ל ומועטא אע"פ ששפה גס ראיתי להריטב"א בח' לע"ו עמ"ס בגמרא ובסקין שאין בה גומות שכ' פי' וכל סקין שיש בה גומות הגעלה צ"ל לחמין והדחה גמורה במים או בצליה דפרסא לזון עכ"ל הרי מנחור בצליתא דפרסא לחוד בלי נעימה סגי לזון וכו' ורש"י שפסוק כנגד דהיינו הך [והת"ס סי' י' סק"ח לא ראה ד' הריטב"א דהדחה גמורה במים או בצליה דפרסא מהני גס בסקין של נכרים מיהא לזון] וכיון שכן שפיר מוכל לפרש דה"ל כהריטב"א דשפה דמתני' פי' משפשה כנגד לומר כו' ובהא לחודיה סגי לזון ובגמרא הוסיפו עוד דבסקין שאין בה גומות וועטא י"פ בקרקע

ספר עמוד ב אכילות יראים יב

שרי בחמין, דקיסל (יה) בשלהי ע"ו [ע"ז ח'] ואמר כל מילתא דהתירא בלע אע"ג דכי פליט איסורא פליט אע"ג דתשמישן באור סני ליה בחמין. ויש (וט) לשאול ולהקשות דרב אשי אדרב אשי. דבשלהי ע"ו אמר רב אשי כל מילתא דהתירא בלע אפילו תשמישו באור מנעילו ברותחין, ובפסחים פרק כל שעה [ג'] אמרינן א"ל רבינא לרב אשי הני סביני דפסחא היכי עבדינן להו א"ל קתייהו בטינא ופרוליהו בנורא. ונ"ל דהתם הכי פי' והלכך (כ) כולו ברותחין ובכלי ראשון מדברי רב אשי הם. והכי קאמר רב אשי אני עושה קתייהו בטינא ופרוליהו בנורא פי' אינו צריך, דהלכתא כולו ברותחין ובכלי ראשון, דאזילנא לטעמיה שאמרתי בע"ז, דכיון דהיתירא בלע אפילו תשמישו באור סני ליה ברותחין. וכי האי פירושא צריכין אנו לפרש במסכת יבמות פ' מצות חליצה [ק"ה ג'] דאמרינן התם א"ר אמי מדברי רבי' נלמוד קמנה חולצת (שהיא) כפועות (כא) רבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים והלכתא עד שתביא ב' שערות. פי' הלכתא מדברי רבא הם וכך אמר רבא אעפ"י שאמרתי לעונת נדרים אין הלכה כן אלא עד שתביא [שתי] שערות. דאי לא מפרש הכי קשיא דרבא אדרבא, דאמר רבא בנדה פ' יוצא דופן קמנה כל שתיים עשרה שנה כמאנת ואינה חולצת וי"ב שנה הויא עונת נדרים, כדתנן התם ובודקין כל י"ב שנה אלא ש"מ נמי דהלכתא דיבמות מדברי רבא הם, וש"מ דהדר רבא ממה שאמר בגיטין ב' התקבל [ס"ה ח'] הגיעו לעונת נדרים נדרהו נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקמנה חולצת, והו לא מידי: ודין ניעול בחמין (כב) ובכל איסורין שבתורה נבלע האיסור בכלי מקצתו אינו צריך הגעלה אלא במקום בליעתו חוץ מבליעת קדשים, כדאמרינן בזבחים בסוף דם הטאת [ז'] אותה פרט לתרומה. אמר אבוי לכדמר דאמר מר גבי קדשים וטורק ושוטף במים במים ולא ביין ולא במוזג הא אפילו ביין ובמוזג. רבא אמר לא צריכא אלא לכדתניא בשל במקצת כלי מעון מריקה ושטיפה כל הכלי. עולא אמר לא נצרכה אלא לכדתנן מריקה ושטיפה בצונן והגעלה בחמין הא תרומה בחמין גרידא, הא ניהא למאן דאמר מריקה ושטיפה בצונן אלא למאן דאמר מריקה בחמין מאי איכא למימר שטיפה יתירתא פי' לאחר הגעלת חמין שוטפו בצונן בקדשים בתרומה לא צריך. ואמרינן נמי בשלהי ע"ו [ע"ז ג'] מה בולעו בניצוצות אף פולטו בניצוצות, למדנו פליטתו דרך בליעתו וכל האמוראים בזבחים לא פליגי אלא מר מפרש לאותה [פרט לתרומה] הכי ומר מפרש לאותה [פרט לתרומה] הכי והכל אמת והלכה:

תעופות ראם

בזרקק והא לחודיה נמי מהני לאכול בה זון והשתא ח"ס המכר פרש"י דמתחלה פי' ומועצה אע"פ ששפה ואח"כ כ' וי"א כו' ולדידה נועצה לחודיה סני כמו שפה לחודיה ולהי"א שפרש"י והריע"א לק"מ קושיית התוס' ע"ו ע"ה ז' ד"ה הסכין דזאמת דמיה דין זה לסני ששחט בה טריפה מנאל דבזה פליגי ה"כ פירושם דרש"י לנפי' הא' ומועצה אע"פ ששפה לא מיירי מתני' לאכול בה זון דוקא אלא הסכין שפה והיא טריפה אפי' לאכול בה רותח ומש"ה ה"ר' תרומה וי"א אכל בה זון ומכאן דהו' ששחט בה זון דוקא אלא נעילה וז' דחולין ז"ל דמפרשים דרב עוקבה בר חמא מפרש מש"א במשנה הסכין שפה כו' היינו נועצה י"פ בזרקק וגרסי נועצה בלא וי"ו ולא ומועצה וכמו ש' המכריע בסי' מ"א עי"ש. והנה התוס' דע"ו ע"ה ז' ד"ה הסכין כ' לתרץ דשני סכין של נכרים שזלעו שמונח טובה אכל סכין ששחט בה טריפה מחמת הדם דשחט אין השמונח נזלע ודבריהם אלו אומר אני ליישב דברי הי"ש עמ"כ הסור יו"ד ס"ס ז"ד וז"ל כ' הר"ר פ"ס ר"ז ר"ז להחיר דבר רותח ששחטו בסכין חולצת ע"י קליפה כדאמרינן גבי בית השחיטה רותח וסני בקליפה ולא דמי להם דהתם אין כל הבהמה רותחת אלא מקום בית השחיטה נלד אכל חתיכה שכולה רותחת כשחזקין אותה בסכין חולצת מתפשט ככולה וכולה חסורה אם אין בה ס' וכ' ע"ז הי"ש וז"ל דהו"ל דגני סכין ששחט בה שהאיסור משום דם אמרינן משרק שריק אלא מחמת רוב הדם הוא דבולע קצת כו' מש"ה סני בקליפה משא"כ בבליעת דבר או חלב עכ"ל והבכור שור בחי' לחולין קו"א ז' והש"ך ביו"ד סו' ז"ד סקב"ו תמנה על דבריו דהא הרוגין להחיר הבשר ע"י קליפה ראייתם מהשוחט בסכין של נכרים לאסור משום שמונח וקו"ל דקולף כמבאר בדברי הרב שם בהגהת סמ"ק ומאי קאמר הי"ש. לדמות דגני סכין ששחט בה שהאיסור משום דם כו'. והנ"ל דהי"ש ה"ק דהו"ל דגני סכין [של נכרים] ששחט בה שהאיסור [דהיינו השמונח ששחטין] משום דם אמרינן משרק שריק וביאר אח"כ מחמת רוב הדם [שזבית השחיטה] הוא דבולע קצת ולא נאסר כ"כ [משמונח הסכין] ותיבת אלא ש' ב"ס הוא והיינו כסברת התוס' הנ"ל מחמת הדם דשחט אין השמונח נזלע כ"כ. (יח) כרב אשי דמסיק בשלהי כו' כ"ל. (יט) כגדפס חסר כל הענין ועיין חולין ח' א' תוד"ה שזבית כתי' רבינו. (ב) והלכתא כ"ל. (בא) פי' קטנות ונ"ב בלד בגליון ככ"י. המעתיק. ומשכ"ר מדברי רבי' לפיכך שם בגמרא מדבריו של רבינו. ויש"ש בזה"ה רבא ע"ה ר"ת כתיבין רבינו וכ"כ הו"א ח"א ס' תרע"ב בשם ים מפרשים ומש"כ שם הא"ו והכי מחרים דשמואל אדשמואל פ"ק דתחבות ז' ב', תמימי דביבמות ס"ז א' אמרו זו וס"ל מההיא דא"ל לרב חנא בגדתא ונע"ג. (כב) כחמץ כ"ל והסמ"ג לאוין ע"ה כ' אומר הר"ר אלעזר דכלל איסורין כו' עד אמת והלכה, ככל מה שכתוב כאן ולפיכך נזכרים אבוי אמר לענין ביטול במקצת כלי ורבא אמר לענין יין ומוזג ותחת מש"כ כאן עולא לפיכך שם בגמרא רבא דר עולא והר"ן ב"ס פ' כל הבשר כ' דהא דאמרינן ב' דם חסאת דבהרומה אפילו ביין אפילו במוזג הויא אבוי הוא דאמר כו' ומיהו רבא פליג עליה דאבוי ב' דם חסאת ומוקי לה במילתא אחרייתו כו' והיינו כנידחת היראים כאן ועיין בשו"ת פנים

ואי מנעיל לאיסור בשעת איסורו צריך להכשיר כל בלי וכלי לבדו, דאי לאו הכי אין להם הכשר דמאי דפליט האי פליט (כג) האי אבל פליטת עצמו אינו הזור וכולע בעודו רותח, דמסקינן בחולין בפ' כל הבשר [ק"ח ב'] דמאי דנפל בתוך יורה מבלע בלע מפלט לא פליט הנבלע באותה רתיחה, וכי (כד) היכי דלא פליט הנבלע באותה רתיחה הכי נמי לא בלע הנפלט באותה רתיחה דקימא לן ככולעו כך פולטו וכפולטו כך כולעו. והרוצה להכשיר כלים הרבה ביחד ישאם (עד) עד יעבור יום ולילה או מעת לעת לתשמישן, דכיון שטעמו פגום אינו יכול לאסור. ואע"ג דקדירה שאינה בת יומה אמרינן בשלהי ע"ז לכתחלה לא, הני מילי לאכול המתבשל בהם, אבל הכא דמי הנעלה גשפכות אפילו לכתחלה נמי עד (כה) שיגעילם בזמן היתר קודם שעה חמישית ל"ד, אבל לאחר [זמן] איסורן אין פגישתן מותרת, דהא דקימל"ן בע"ז [ס"ח ב'] נותן טעם לפגם מותר ה"מ באיסורין שאין באסורן בכל שהוא אבל המין בפסח שאיסורו בכל שהוא לא (כו) אלמא לאו בטעמא תליא מילתא ונותן טעם לפגם אסור:

וראיה לך מדאמרינן בכל שעה [י' א'] אמר רב קדירות בפסח ישברו, ואמאי לישחינהו לאחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן, דלמא אתי למיעבד בהו במינן, פ' ובמינן אמרינן (כו) נמי דאסור בכל שהוא. וטעם זה שבקדירות פגום הוא שהרי שעה ה' ימים, וכרב קימל"ן דאמר המין בזמנו במינו בכל שהוא, דאמר רב (כח) הלכתא המין בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור. ופ' רי"ה ז"ל, מדלא יחיב שיעורא למילתיה ש"ט במשהו כרב, ומדבריו (כט) למדנו דלא גרסינן במשהו כרב, דאיהו הוה דייק ליה הכי, וחמין שאסור בכל שהוא בדבר לה ומתערב אבל ביבש כגון שנמצא על בשר מלוח או צלי או מצה רותחת חותך מקום פעופעו לפי אומד הדעת ורביי החמין ודיו:

ומפי רבינו יעקב ז"ל שמעתי שהולק על רב יהודאי גאון ז"ל ואומר שחמין בפסח בששים כשאר איסורים שבתורה בין במינו בין שלא במינו, ואעפ"י כן יש לחוש לדברי הגאון, הלכך אי מכשר למאני (ל) קודם ד' שהוא שעת היתר והקדרות שהוא מנעיל אם אינן בני יומן יכול להגעיל כמה כלים ביחד שהרי בשעת היתר דבר פגום אינו יכול לאסור:

תועפות ראם

פנים מאירות ח"א שאלה פ"ג שהעיר שם בחילוף הגרסאות. (בג) בלע כ"ל. (בר) התוס' בחולין ק"ח ב' ד"ה שגפ"ל ב' אין סביר לומר דכי היכי דלמך מזלע בלע מפלט לא פליט מה שבלע ה"ג מפלט פליט מבלע לא בלע מה שבלע. (בה) אולי צ"ל ש"ד [הגר"א"]. (כו) תיבת לא נ"ל ע"ס ועיין ע"ז ס"ו א' תור"ה מכלל. יש שהיו מפרשים כו' והיינו כדברי היראים, והסמ"ג לאוין ע"ח הביא כל דברי היראים אלו ועיין בתשובת הרשב"א שהביא הכי' בלגות פסח ס' תמ"ז שכתב שם וז"ל כל שהאיסור נמשכו אין הפרש בין נותן טעם לשבח או לפגם שאין מחירין כ"ס לפגם כמה שאסורין נמשכו שאינו מחמת טעמו אלא מחמת חומר איסורו וכיון שכן מה לנו אם הוא לשבח או לפגם הא איכא איסור כו' והוא כדברי רבנו ועיין בס' מלא הרועים ערך מין במינו אות כ"ג שכתב שם לפ"ד רבינו ודעימיה דכדבר האוסר נמשכו אזי נעל"פ אסור עכ"ל דר"מ ס"ל במין במינו דנכיל דללת"ה איך יליף בע"ז ס"ו ב' נעל"פ אסור מניעולי נכרים דילמא לכך יאותה התורה להגעיל דילמא אתי לבשל בהם מינו דהוא נמשכו אבל בשא"מ נעל"פ מותר אלא ש"מ דס"ל לר"מ מב"מ כגיל עכ"ל אולם בשו"ת מנחה בלולה להג"מ ר"ס מסלתיס בד' ה' מדפי הסדר כתב תשובה מהרב הנאון ר"ד מגאוארידק דאין ענין זה לזה דלרב ושמואל דלמרי בע"ז ע"ג ב' כל איסורין שבתורה במינו נמשכו מ"מ נ"ס לפגם בפשיטות מותר דטעמייהו דרמאי לאסור מדאורייתא נמשכו נמי מינו משום שאינו מביטו ומחלשו אלא מעמידו ומחזקו ואליבייהו מעדו ספיר היס מפרשים שבתוס' ע"ז דאין מקום כלל להוכיח מדאסור נמשכו ממילא יש לאסור אף נ"ס לפגם בודאי ז"ל דכשיודעין שג"ס לפגם בפשיטא אינו משיבו ומחזקו אלא מגרשו ומותר דברי הי"מ הוא לדידן דפסקין בכל איסורין כר' יוחנן ורשב"ל בע"ז שם דכל איסורין אשילו מין במינו כנ"ס דלסברתיו בודאי משהו בלף הוא טעמו בל וגרעו מכ"מ החמירו בליוה דברים לאסורין נמשכו כגון דרים וחתיכה ראויים להתכבד וכי"צ אשר עפ"י חומר שיש בהן אינם בעינין נמשכו כגון חמין בפסח דאשילו בא"מ אסור נמשכו מחמת חומרא כנ"ס דייקא היס מפרשים דאשילו כשהאיסור נ"ס לפגם אל ההיתר מ"מ אסור עי"ש וא"כ אין דברי המה"ר מוכרחין כלל, ובמשכ"ס בשאלה ב' ע"ד הש"ס דע"ז ס"ו ב' מאי מקשה הש"ס על ר"ס אמאי לא יליף מניעולי נכרים א"ס נאמר דר"ס כר' יהודה ס"ל דמין במינו נמשכו א"כ בודאי לא התיר ר"ס נ"ס לפגם רק בליו מיו וא"כ איך אפשר למינק ר"ס מניעולי נכרים דילמא להכי הוזהרה התורה להגעיל שלא ישתמש במינו אבל בליו מיו דמשעריין בס' אף נ"ס לפגם מותר אף בלא הנעלה כלל עכ"ל ובמחל"ה אשתמיטת' דברי הר"ן נדרים נ"ב א' שהביא שם דברי הירושלמי זה הכלל היה ר' שמעון אומר משום ר' יהושע כו' וכל שאין לו מחירין כו' מין במינו ושלל במינו כנ"ס הרי דר"ס לא ס"ל כר' יהודה ועי"ש עוד שכתב לדחות ראיית רבינו לדינו מההיא דפסחים ל' א' דאף דנ"ס לפגם מותר הוא דוקא בדיעבד אבל לכתחילה בודאי אסור כדמוכח בע"ז ד' ע"ה ב' וא"כ שסיר מההך הגמרא דילמא אתי למעבד במינו ולכתחילה אסור. (כו) אמרינן נמי, בסמ"ג כ' ע"ג רבינו בזה"ל אמר רב וכו' בגדפס. (כח) רבא כ"ל. (כט) מכאן עד אי מכשר חסר בגדפס ועיין פסחים ל' א' תור"ה אמר רבא. (ל) דיד' מכשר קודם כו' כ"ל:

ספר עמד ב אכילות ראי' יג וו השני.

חייבי מיתה בידי שמים, שלשה. האוכל את הטבל, וכהן טמא שאכל את התרומה, וזר שאכל את התרומה.

סימן נג [קע]

אוכל טבל. הזהיר הכתוב ב' אמור אל הכהנים ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה'. ואמרינן בסנהדרין פ' אלו הן הנשרפין [פ"ג] אמר שמואל משום ר' אליעזר מנין לאוכל טבל שהוא במיתה דכתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' בעתידין ליתרם הכתוב מדבר, פ' מדכתיב ירימו דמשמע להבא ויזיק חלול [חלול] מתרומה נאמר כאן לא יחללו ונאמר בתרומה בההיא פרשתא גופא ושמואל את משמרתו ולא ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללוהו בתרומה מישתעי ענינא. ובתורת כהנים לא מפיק מאשר ירימו אלא מבאכלם את קדשיהם, לא חילק הכתוב בין ישראל ללוי ולכהן כולם ענושים מיתה באכלם טבל. ותניא בספרי ב' ראה אנכי כר' (א) יוסף הגלילי אומר יכול לא יהיו חייבים אלא על טבל שלא הורם ממנו כלום, הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפילו מעשר עני מנין ת"ל לא תוכל לאכל בשעריך:

יש לתמוה, דבחולין בהזרוע [ק"ז] תנינא מנין לבעל הבית וכו' עד אשר ירימו אין לך בהן אלא משעת הרמה ואילך והכא דרשינן (בעתידים) ירימו בעתידין ליתרם. יש לומר ההיא תנא דספרי (ב) הוא דמפיק טבל מבאכלם את קדשיהם ופליג שמואל משום ר"א ותנאי נינהו:

תולדות טבל. כל דרך המחוייב במעשר ותרומה מדרבנן, כגון גדל בעציץ שאינו נקוב ואפילו של חרס (ג) וכן מוכח בשבת בהמצניע [י"ג] ובגיטין פ"ב [י"א ז'] דאפילו בחרס בעינן נקוב דאמרינן כתבו על החרס של עציץ נקוב וכו'. ובשבת אמרינן ה' מדות בכלי חרס נקוב בשרש קמן וכו' וכן פ"י ורש"י ז"ל פ' דשל עין בעינן נקוב ושל חרס לא בעינן [נקוב] וליתא דאמרינן בשל עין לא מהני נקוב ובשל חרס מהני נקוב דהא לא מצינו למימר דשל עין ושל חרס שוין בדמוכח במנחות פ' כל קרבנות הצבור [פ"ז ז'] דאמר ספינה אספינה לא קשיא כאן בספינה של עין כאן בספינה של חרס, ודגן ותירוש ויצהר בחול' ופירות עם הארץ וכל פירות שאינן דגן תירוש ויצהר אפילו בטבול לכולם לכד מועשר שני מדרבנן הם דמעשר שני דנוהג בכל הפירות דאורייתא שהרי כתב (ד) תורה למעשר שני כאשר אפרש בעמוד ד' בתלכות מתנות כהונה [ט"ו קמ"ז] חוץ לארץ—נ"ל שלא גזרו עליה חכמים אלא בקרוב מארץ. וראיה לדבר, דמחלקו חכמים בגזירתם בין קרובה לרחוקה, דאמרינן בע"ז בשלח פ"א [י"א ז'] דאפילו למ"ד כיבוש יחיד לאו שמייה כבוש החמירו בסוריא יותר משאר חוצה לארץ. ומעמא מפרש התם, דכיון דמרחק לא גזרינן, ובמסכת ידים תנן שלא נתנו דין ארץ ישראל לכל הארצות שיש מקומות שהפקיעו איסור גזירת שביעית כדתנן עמון מה היא [כו'] ולמדנו שאין קרובות ורחוקות שוות. ועל סברא זאת נ"ל שסמכו כמה מקומות בגולה אספמיא וכיוצא בה שאין מעשרין שדותיהן וכרמיהן (ה):

סימן נד [קענ]

כהן טמא שאכל את התרומה. הזהיר היוצר ב' אמור אל הכהנים (א) נפש אשר תגע [כו] וטמאה וגו' ולא (ב) יאכל מן הקדשים. ומגלן דבקדשי תרומה הכתוב מדבר דכתיב בסמוך ובא השמש וטהר

תוספות ראם

(א) ר' כ"ל ולפנינו בספרי ט"ז פ' ע"ב ר' יוסי סתמא וכו' צימות פ"ו א' ושי"ס צתוד"ה אי ומדרש איכה פ"א סכ"ה ובהגרד"ל ורש"י ט"ז ובגדפס כ' רבינו בקיטור וכל המעשרות אפי' מ"ע מוצל וחסר ט"ז הרבה גם כ"ז ט"ז על הסדר. (ב) דספרא כ"ל ובהז"ה אמר סי' ק"ג כ' כתי' רבינו וכו' ד' פ' אמור ש' דלפנינו עיי"ש דלא כהתוס' בחולין ט"ז ד"ה אין. (ג) כ"כ בגדפס סי' ק"ג כמלאכת הקולר ועיין להלן סי' רע"ד ושם פרשתי ובגדפס כ"ל חסר כל ז"ל. (ד) ז"ל ריבתי. (ה) ועיין להלן סי' קמ"ח וכו' העיבור בעשרה הדברות ה' מזה ומרור עיי"ש אלף ט"ז ש' שם וכו' להלן לא נהנו באלו הארצות ודעת רבינו צתלה אינו כן כמ"ב ס"ס קמ"ח עיי"ש ועיין תוס' חולין ז' א' סד"ה ו' ב' ש' ג"כ שמה הרמזים מא"י כמונו לא תקנו חכמים.

(א) אל הכהנים על כהן טמא שלא יאכל בתרומה דכתיב נפש וגו' כ"ה בגדפס וכו'. (ב) ולא יאכל מן הקדשים. הא דלא הביא הרא"ם אזהרתו מפסק ד' פרשה כ"ז איש איש מורע אהרן והוא קרוי או זכ בקדשים לא יאכל עד אשר יסור ז"ל דלא פסיקא ל' למאן דלאר [צימות ע"ה א'] כ"ז בעל ג' ראיות ובמזמור מוחלט הכ"מ והאי עד אשר יסור עד דמייתי כפרה ועל כרחק בקדשים

דלית

ואחר יאכל מן הקדשים. וביבמות בהערל [פ"ג ז'] מוקי רבא אמר רב חסדא להאי קרא בתרומה ומגלן דבמיתה דכתיב עליה בסמוך ושמו את משמרתו ולא ישאו עליו הטא ומתו בו כי יחללוהו:

סימן נה [קעד]

זך שאכל את התרומה. דתניא בשלחי אלו הן הנשרפין [פ"ג ח'] אלו הן שבמיתה זר שאכל את התרומה והיכן הוזהרה תורה ב' אמור אל הכהנים דכתיב וכל זר לא יאכל קדש ובתרומה משתעי קרא. מגלן דבמיתה. דכתיב לעיל מיניה בסמוך ושמו את משמרתו ולא ישאו עליו הטא ומתו בו כי יחללוהו, ורב חלק ע"ז בשלחי אלו הן הנשרפין ואמר זר שאכל את התרומה לוקה. ואמרו ליה רב כהנא ורב (א) אשי למימר מר במיתה דכתיב וכל זר לא יאכל קדש א"ל אני ה' מקדשם הפסיק הענין ולא קיימ"ל כוותיה אלא כדתניא קיימ"ל:

וו השלישי.

חייבי לאוין ל"ג. גיד הנשה, ערל, תושב ושכיר (בתרומה) (א) בן נכר, אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל, בשר בחלב, מנחת כהן לא תאכל, נבילה, וטריפה, שלא לאכל בהמה טמאה, עוף טמא, שקץ העוף, שרץ הארץ, שרץ המים, חגב טמא, שלא לשקץ את הגוף, קדש טמא, ערלה, כלאי הכרם, לא תאכלו על הדם, לחם וקלי וכרמל לא תאכלו, נזיר יין ושכר וחומץ ומשרת ענבים לא ישתה, לחים ויבשים וחרצנים וזג לא יאכל (מן המעשר) [בשר מן החי, מע"ש] ובכורות חוץ לחומה (ב) צרופי איסורים שלא לאכול, מעשר, וקדשים שלא לאכול באנינות, ושלא לאוכלם במזמאת עצמם:

סימן נו [קמו]

גיד הנשה. פירשו חכמינו ז"ל בפ' גיד הנשה [פ"ג ז'] אמר רב יהודה [אמר] (א) שמואל ב' גידין הם, פנימי סמוך לעצם אסור וחייבין עליו, היצון סמוך לבשר אסור ואין חייבין עליו, והוזהרה תורה עליו בפ' וישלח דכתיב על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. וכפ' הירך היינו בשר השופי שקורין פולפא בלע"ז והיא עשויה בשיפוע כמין כף. ותנן [פ"ט ז'] גיד הנשה נוהג בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין ונוהג בבמה ובחיה בדקה (ב) ובגסה בירך של ימין ובירך של שמאל. ואינו נוהג בעוף מפני שאין לו כף. וטעמא שנוהג בכלם שהרי כף הירך סתמא כתיב ולא חלק בה הכתוב ועוף אין לו כף א"ל אביי לרב יוסף והא קא חיוני דאית ליה. אית ליה ולא עגיל וכפ משמע עגיל. ובעי ר' ירמיה אית ליה לעוף ועגיל לבמה ולא עגיל מאי בתר עיגולא אוליין או בתר מיניה אוליין ואיתוקם בתיקין וכל תיקן דאיסורא (ג) לחומרא.

תועפות ראם

לא יאכל בקדש מוקמת לה מש"ה כ' האזהרה לאוכל תרומה מדכתיב בפסוק ו' ולא יאכל מן הקדשים והיינו תרומה כמש"כ רבינו ומגלן דבקדשי תרומה הכ"מ דכתיב בסמוך כו' ולפי"ז אין לומר כמו שאמר רבא אמר ר"ח כי אם רחץ בשרו במים הא רחץ עטור דהא לתרומה אינו טהר כ"ל בהערב שמש אלא פי' הפסוק כ"ל רחץ בשרו במים ובה השמש וגו' ועפ"י מש"ל בנ"צ מדות דר"ל בשרי"ה מדה י"א מסיק דשחלק סידור היה ראוי להיות אלא שחלק עיי"ש אולם לפי"ז מנ"ל הך דתנן עטל ועלם אוכל במעשר שני דיצימות ע"ד ז' לא ילפינן לה אלא מהא דאמר רבא אר"ח ועיי"ש ע"ג ז' ונ"ל דמהא שחלק ילפינן דיש שדי ברחץ בשרו במים לבד אע"ג דפשיטה דקרא בתרומה משתעי וסדור הוא עכ"ל מידרש ג"כ הא דחלק לרמו דין המעשר כנ"ל לדעת הרא"ש ודלא כהר"ר אפרים שכתב יצימות ע"ה א' ד"ה והכתיב ועיין להלן סי' קע"א ורש"י בחולין קי"ג ז' ושבוטות ד"ז ז' כתב אם אכל תרומה בטומאה דהאיכא וענש דכתיב בקדשים לא יאכל ותרומה בכלל מדכתיב בה בהיה עניינא ובה השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים ואמרינן ביצימות דבתרומה קאי כו': (א) ורב אבי לימא מר כנ"ל:

(א) תי' בתרומה נכתב בכ"י ביני שימי ומסתמא ז"ל "בן נכר בתרומה". המעתיק, וטעה בזה המעתיק להדיח כ' רבינו סי' ס"א "בן נכר בפס"ז". ובדנן בן נכר בתרומה כ' תוס' יצימות ע"ה א' ד"ה ואין דאין המרת דת פוסלת בתרומה אלא שהרשב"א בחי' שם כ' דכל דאיכא לאקדשי תרומה לפסח מקדיק מנ"ש דחושב ושכיר ואין המרת דת פוסלת במעשר דוקא, ומש"כ תיבת בדרומה ביני שימי הוא מדוקדק דערל חושב ושכיר הוא גם בפסח כמו בתרומה ומ"ש תרומה דנקט ועיין להלן סי' פ"ח שכתב היראים גם לאו לערל במעשר והוא מתחבון הלאוין עכ"ל שם. (ב) בזכרים חוץ לחומה, תודה ושלמים חוץ לחומה, נרופי כו' כנ"ל:

(א) ליתא בכ"י. המעתיק. (ב) דקה ונגסה. אינו נמשנה שלפניו. (ג) דאיסורא. כ"כ המרדכי בפ' ג' שם דלא כמ"ס בנדפס וכל תיקן דאורייתא לחומרא וכבר הגיה שם השם חדש דנ"ל דאיסורא כשעת היראים בכל תיקן דאיסורא אפילו דרבנן לחומרא ועיין מש"כ

ספר עמוד ב אכילות יראים יד

הלכך אי חזינן [עגיל] (ד) לעוף אסור וצריך לנקרו בידך (ה) בהמה. מיהו לא מהזרינן עלה דאזלינן בתר רובא ורוב עופות לא עגילי.

תנן [ז"א] האוכל בזית הנשה סופג את הארבעים, אבלו [ואין בו כזית] (ו) סופג את הארבעים. ותנן [פ"ט ב'] נוהג בשליל, ר"י אומר אינו נוהג בשליל. תניא [ז"ב ב'] גיד הנשה מחטט (ז) אחריו בכ"מ שהוא דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גוממו עם השופי. אע"ג דר' מאיר ור' יהודה אמרינן בעירובין (ח) בחומרי דר"מ קימ"ל כוותיה כדאמרינן בכתובות באע"פ [ז"א ב'] הלכה בר' מאיר בגזירותיו: תולדות גיד הנשה, שומנו וקנוקותיו. שומנו, דתניא הותך שומנו מעיקרו דברי ר"מ, ר"י אומר גוממו עם השופי וכו"מ קימ"ל בחומרותיו, ועוד דסתם לן תנא כוותיה בפסחים בכיצד צולין [פ"ג א'] דתנן העצמות והגידין ישרפו לששה עשר, ואמרינן (ט) מאי עבידתיהו. אי גידי בשר ליכלינהו ואי גידי צואר לישדנהו. ואמרינן לא נצרכה אלא לשומנו של גיד. וביבמות בתחולין [מ"ג ב'] אמרינן, סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם, הלכך כר"מ קימ"ל שצריך לחתוך שומן שסביב (שומן) הגיד מעיקרו:

קנוקות. היינו גידין הדקין הנמצאים בעצם וצריך לחזרה להוציא כולם והן מדרבנן, כדאמר (י) רב אשי [ז"ב ב'] גיד אמר רחמנא ולא קנוקות. וגיד החיצון הסמוך לבשר הוי תולדה בפירשתי לעיל, חיצון הסמוך לבשר אסור ואין חייבין עליו ושומן הגיד משום גזירת הגיד נאסר ולא משום גזירת חלב, הלכך צריך לנקר ירך של חיה כדרך של בהמה, שהרי גיד הנשה נוהג (יא) בבהמה. והלשון מוכיח שמטעם גיד

תועפות ראם

מש"כ לעיל ס"ס י"ד באורך זה. ובמשכ"ר כאן מיהו לא מהזרינן עלה דאזלינן בתר רובא כו' כ' בעל ווי העומדים דה"ט דהכא אינו מאזי מיעוט שופות דכף עגיל משא"כ מיעוט המאזי לא יחל בתר רובא היכא דאפשר לזכר צדדיקה כמו שגלה מדברי רבינו להלן ס' תל"ו ונלפס ס' קל"ז, ובש"ט עמודי אש כו' ז' אות ג' האריך בחיזוק דרבנן דאסורא בשטיפה הפוסקים והביא שם ד' היראים הנדפס ע"ש. (ד) ליתא בכ"י. המעתיק. (ה) ז"ל כרך (הנר"ד). (ו) ליתא בכ"י. המעתיק. (ז) מחטט אחריו כו' מדכ' רבינו אח"י תולדות ג"ה שומנו וקנוקותיו משמע מזה דהשתא דלאורייתא קאי וא"כ דעת רבינו דלא כפרס" חולין ז"א א' ד"ה ומאי דשייר דרבנן לר"מ. דמדרבנן הוא דבעי ר"מ חסיסה אלא כמ"כ הריטב"א בח' לחולין שם דלר"מ חסיסת גיד מן החורה ושלג מחלוקת בדבר זה דלר"מ סבר כל הגיד מן החורה ור"י סבר עם השופי בלבד ותנא דמתניתין חיה ליה דשמואל דלא אסרה תורה אלא שעל הקפ בלבד ועיין בחוש' שם ז"א א' ד"ה מכלל שכן ולא מסתברא לומר כן כו' גם הרשב"א בחי' כ' וזה תימא גדול דאי קסבר ר"מ דגיד אסרה תורה ואפילו קנוקות יאסרו כל הקנוקות דלאורייתא ואי קסבר דגיד אסרה תורה ולא קנוקות מקצת קנוקות וחסיסת גיד כו' מדלאורייתא מל"ל כו' והשם חדש ב' ואילו דמחסיסה הוי גרסה להגיה משכ"ר תולדות ג"ה קודם תניא ג"ה מחטט אחריו כו' וממלא דמחסיסה וחליך הוי תולדה כהרשב"א וכו"ר והה"מ בפ"ה מהל' מ"א ה"ו עכ"ל אבל לפי גי' הכת"י תולדות ג"ה שומנו, וקנוקותיו, שומנו דתניא כו' אין להגיה כהשם חדש מיהו י"ל דקנוקות הוי בכלל חסיסת הגיד וזהא דלר"מ ג"ה מחטט אחריו גם קנוקות בכלל וכמ"כ החוש' בחולין ע"ד ב' ד"ה חלבו דמחטט אחריו משמע דאסר אפי' קנוקות וכ"כ הסמ"ג לאוין קל"ט הלכה כר"מ שאומר שג"ה מחטט אחריו שרשיו וקנוקותיו בכ"מ שם סבר הורה שמואל לזכר פיו"ל כו' ומש"ה לא אמר רבינו תולדות ג"ה שומנו וקנוקותיו וחסיסתו. (ח) בעירובין [מ"ז ב'] הלכה כר"י. בחומרי כו' כז"ל ועיין ס' ז' ומש"ה אות כ' והעיסור באות ק' קדושין כ' כוה"ל ובייראים פסק כר"מ בחומרייתיו ולא נהירא לן עכ"ל. (ט) ואמרינן הני גידין מאי כו' כז"ל וכו' בנדפס, ודע דרב חסדא אמר שם ל"ג אלא לג"ה ואליבא דר"י דאמר אינו נוהג אלא באחת ובעיה לאכוחי מזה דקסוקי מספקא ליה לר"י באיזה מהן נוהג דאי מייפסע פשיטא ל' דהתיירא ליכלי דאסורא לשדדיה וכ"ה בחולין ז' ב' ותמידי מזה על התפארת ישראל בפיה"מ שכן עמ"כ ר' יהודה פ"ז דחולין מ"ג אינו סופג אלא מ' וז"ל מדלג פליג ר' יהודה רק לעיני מלקות נראה לי דמוזה ר"י דגם בשמאל אסור עכ"פ מדרבנן עכ"ל שהרי מהא דאמר דאי מייפסע פשיטא ליה דהתיירא ליכלי כו' מוכח להדיא דלר"י בשמאל אפילו מדרבנן מותר דלאת"ה שפיר מתוקמא מתני' כר"י וזיך שמאל דאסור עכ"פ מדרבנן ואקומתא דרב אשי ורבינא. (י) בש"ס שלפנינו נראה דלכ"י הוא דאמר הכי. ש"ת. (יא) נוהג בה כבהמה כז"ל וכ"ה בנדפס וז"ל הא"י ה"ג ג"ה ס' תמ"ד אבל גיד וכל הבא מכוחו אסור כשל בהמה כמו ששינו בפסחים העלמות והגידין ישרפו לששה עשר וכו' ואמר ר' אשי ל"ג אלא לשומנו עכ"ל ואומר א"י דבייראים יש ס"ס דמש"כ והלשון מוכיח שמטעם גיד נאסר כדתנן שומנו של גיד וזהא אי אפשר כלל לומר בזהא שם יאמר שומן סתם לא היינו יודעין על איזה שומן קאי ועכ"ל שומן של גיד ועלולם י"ל דהאיסור הוא משום חלב ושרי בחיה וע"כ נראה דכז"ל ציראים כדתנן העלמות והגידין והותר ישרפו לששה עשר ואמר רב אשי ל"ג אלא לשומנו דגיד הנשה דתניא שומנו כו' והשאל א"ש דרש"י היראים כמ"כ הא"י וז"ל דמפירש רב אשי הגידין הסני' במשנה דהיינו שומנו של גיד למדנו דמשום גיד נאסר דלא היה האיסור משום חלב האך אמרו ע"ז במשנה והגידין והלא אין זה עיקר איסורו אע"כ דאיסור שומן הגיד משום גיד נאסר, ובמרדכי ר"פ ג"ה כ' וז"ל אבל גיד וכל הבא מכוחו אסור בשל חיה כמו של בהמה וכדתנן נוהג בבהמה וזכיה ושומנו ישראל קדושים הם ונהגו זו איסור עכ"ל ופשוט דהדר דלון ראה כלל מדתן נוהג בבהמה וחיה לשומן הגיד דלא נאמר דאיסור שומן הגיד מטעם חלב הוא בודאי מותר בחיה ומש"כ המרדכי וכדתנן אגיד לחודיה

קאי

שומן הגיד אסור בנותן טעם לשאר איסורין שבתורה, כדאמרינן בניד הנשה ^(ז' ז') הנהו אממהתא דאימלחן בי ריש גלותא בנידי דנשייהו פ' שומן, רבינא אסר ורב אחא שרי, ומסקינן דלא שרי אלא מטעם דלא הוי מלוח כרותח (יג) אלא כרותח דצלי. ובניד הצלוי עם הבשר אמרינן התם ^(ז' ז') ירך שנצלה בה גיד הנשה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ובכחוש קאמר. אבל נתבשל או שומן שנצלה אוסר בנותן טעם ככל איסורין שבתורה. וגיד (יד) הנשה לאוסרו כהנאה ספק בידי, דשמא קימל"ן כר' אבהו אמר ר"א דאמר בפסחים בפ' כל שעה ^(כ"ה ז') כ"מ שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואיסור הנאה

קאי ועיין אויף אלץ כלל כ"א דין א' שכ' שם לשון המדרכי אבל גיד וכל הבא מכחו כו' לריכין לנקר כולן בחיה מן התורה כמו צבחה וגו' צבחה וצחיה טו' והנכון כמש"כ רבינו והא"ו, והפתיחה תשובה ליו"ד סי' ס"ה סק"צ הביא ע"ש תשובת הרדב"ו לחלב של גיד הנשה אסור ג"כ בחיה עיי"ש ולא הביא ד' היראים והמדרכי והא"ר ר"פ ג"ה מהא"ו שכ' כהרדב"ו גם הרדב"ו לא הביא לראיה לדבריו והווי העמודים העיר על הרדב"ו מדברי הראשונים. (יב) ליתא בב"י. העמתיק. (יג) כרוחה דמבושל אלא כו' כנ"ל וכ"כ הריקאמני סי' ר"ו ע"ש הרא"ש, ולא הביא רבינו ראי' מדאמר רבא חולין ז"ו ב' מב"מ דליכא למויקס אטעמא כעון שמטויותא דגיד בס' אלאה שמו של גיד אסור תעורבוהו בנ"ט ז"ל דלא הי' לפניו הגירסא בדברי רבא כגון שמטויותא דגיד וכן בספרים שלנו ליתא גם לא הביא מדרכ"י שם דלאמר גיד בס' ומסתכלין משום שמו קאמר דאין סברא לומר דס"ל יש צעידין צעיד"ק לא כלכלתא דים לומר דמיירי לצטל נופו של גיד אם תתערב בין הגידים וימרחו ואורס נכריין צעידין ס' כנענו דלוחתא צעיד"ק סי' ק' ס"ב דלא כהפס"ח שם דבשל דרוב והרשב"א בחי' ר"פ ג"ה והר"ן הביאו ראיות אלו דלא כשיטת הר"מ בנחות' הולין פ"ס ב' ד"ה אם וז"ו א' דלא שאני וגו' שם צ"ל דלא כלכלתא, והנה שיטת ר"ת בנחות' שם ז"ו א' דשמונו של גיד אינו מפעפע וכ"כ הר"ן בשם דעת המפרשים דבשמונו גיד ל"ש שמונו"ל כחוש אינו מפעפע דלא אמרו מפעפע אלא בחלב דוקא אבל בשמונו כל גיד לא, מיהו היינו דוקא צלליה ומליחה משא"כ בנתבשל אסור בנ"ט כשאר איסורין שבתורה ולפ"ו בהנהו אטמיהתא דלימילתו צבי ר"ג בשומן גיד הנשה לא היה ס' כגד השומן [דלאם הים שם ס' לא הוי אסור רבינא] ורבינא אסר דס"ל מליח כרוחה דמבושל וצבישול צעידין ס' ורב אחא דשרי ס"ל דמליח לא הוי אלא כרוחה דלגי וצלי אינו מפעפע שומן הגיד לאסור צבי"ט מיהו קליפה צבי ופס"ה קאמרין רב אחא שרי ועיין בב"י דו"א דגם קליפה ח"ש ואם נייחס סברת א"ה ליראים ז"ל דמשכ"ל וצבחהו קאמר פי' דהנהו אטמיהתא וכן הו"ד שכללה בה ג"ה ה' כחוש ושם אמרין דשרי דוקא קליפה לנחור כגי אבל נתבשל לא שומן שכללה ופי' שומן ר"ב דער השמן כמו חלב אף צלליה אורס צבי"ט כשאר איסורים שבתורה ובדאליה צו"ד סי' ק"ה סעי' ה' דאפילו תחית האיסור כחושא ותחיתת היתר שכללית עמה שמייה האיסור מפעפע בטולה ולפי"ו משכ"ל שומן הגיד אסור צנ"ט כשאר איסורין שבתורה אנתבשל לצד קאי ולא אמליחה וצליה והיינו כדעת ר"ת, ושיטת צה"ג הובא בשלטי הגבורים דשומן ג"ה חשיב כחלב גמור לענין פטופע עיי"ש ובמדרכי פנ"ה סי' תרע"ד ובא"ו סי' תנ"ג הובאו דבריו וגם תשובת ר"י הלכן דמליחה בס' בחלב גמור וה"ה בשומן ג"ה ובהנהו אטמיהתא כו' שרי ר"א מעטס דהיה בו ס'. אולם לפי"ו בני טעמא אמאי אסר רבינא כגי נמי דמליח כרוחה דמבושל דמי הלא אף צבישול בס' כגייה הריקב"א בחי' לחולין שם פי' רבינא אסר פי' אסור לגמרי דסבר דמחפסס איסורו צבולו וצבישול בס' לא שייך אלא בקדירה עכ"ל ועפ"י אומר ג"ו אלא דמחיק הנמלא דברי רבינא בשם אידוע דעת רב האי גאון וז"ל דכל קשיא לו לה פירוקא ועיין הש"ע סי' כ"ד שכ' ליישב ג"ו והנ"ל דרבינא א"ל כמש"כ הר"ן צ"ל מליח הרא"ה דאין חלב מפעפע מתבשל צלי לעולם ואף בנמליחה אינו משערין בס' מה"ש עיי"ש ובבא פלוגי ר"א ורבינא ולידבריו כולם נכונים הרא"ה כרוחה דלגי וחו' לא אלא דרבינא סבר כדעת הרא"ה ור"א ס"ל כשיטת החולקים עליו ולשיטת צה"ג דועימיה ותייבש ג"כ קשיית החוש' ד' ז"ו א' ד"ה שאני דבמתינתין מיירי בים ס' כגד שומן הגיד וכן במ"ש החוש' להקטות מהא דתנן נטף מרובעו של החרס וחור אליו יעול את מקומו וחו' לא כ' הר"ן כסוגיא דהם בתוך חס ד"ה אסור וז"ל ומה שלא אסורו כולו היינו מפני שיש בו ס' לצטל אלא מפני שכלל נמקוס ידוע לריך נמילת מקוס [עוד כ' שם הר"ן אח"כ דהתם לאחר שכלקו הפסח מעל האור מיירי כו' ומש"ה לא אמרין צי' מפעפע לאסור את כולו]. ושיטת הרמב"ם הובא בהר"ן וחי' הרשב"א דאפי' בחלב שמן לא אמרין במליחה מפעפע וצוה ותייבש לדבריו הנהו אטמיהתא כו' בפסיקות אפי' אי אמרי' דשומן הגיד דמליח לחלב שמן כהה"ל ולא נקטרל לו מר דהיה שם ס' כנ"ל דא"כ דא"כ מ"ש דרבינא דאסר אלא דשאני מליחה מליחה, ורש"י בחולין ז"ל ע"כ ה' והלכתא כחלב אבל שמונו שם בו צנ"ט ואם לא נעל שמונו אסור ע"כ ופי' ס' כשיטת צה"ג אנתבשל וממלא ונללה שזכר צנ"ט אמר דשמונו שם בו צנ"ט ואי ס"ל כשיטת ר"ת אריך לומר דאנתבשל קאי ולא אנתמלא ונללה דבנמלא ונללה אינו אסור אלא כדי קליפה או נעילה וכן המדרכי שם כ' אדבריו צה"ג בכתב שמטויות ידיה שנתבשל או נמלא אסור כל מה דבהדיה עד שיעור ששים דים לדחות דשיעור ס' קאי אצבישול ובא"ו שם העתיק לשון צה"ג שמטויות ידיה שנתבשל או נמלא אסור כל מה דמבשל בזהדיה אלא בשיעורא דששים ועיין בהר"א פנ"ה סי' כ"ד אחר שביא שם שיטת הר"מ כ' וז"ל ורש"י לא סי' ק וכן רב אלפס ז"ל וז"ל לדבריהם דשמונו של ג"ה אינו מפעפע כדאמרין בגדי כחוש עכ"ל והיינו כשיטת ר"ת אבל המדרכי שם ס"ס תרע"ה כ' אדברי האלפסי שפסק דשמטויות הגיד משערין בס' וז"ל לדבריו היה צ"ל דבירך היה לצטל שמטויות הגיד בששים עכ"ל והיינו כשיטת צה"ג ועיין תשובת הצ"ח ישות שאלה ק"ד. (יד) אינו נכדפס והסמ"ל לאין קלי"ם הביא דעת הרא"ש שאסור ג"ה אף בנהגה מה"ת וכמש"כ החוש' חולין ז"ל ע"כ ד' והלכתא הא'

(א) ההם [ע"א ח'] לבו לשמים א"כ בזמנו אחיו מנחת מילה קאמר דלילו ערל במרד אין לבו לשמים וי"מ ערל מרד קאמר וראי' דלמנ' ההם ערלות כו' כנ"ל וכו' בנדפס סי' קע"ו והי"מ הראשון הוא פרש"י והי"מ הב' הוא פיר"ה עיין פסקים כ"ח ב' תוד"ה ערל ור"ס הערל והרשב"א והריטב"א שם וכן בעל ווי העמודים בדעת היראים דס"ל דלא דלמנ' רבא יבמות ע"א ח' ותסבירא המול לו כל זכר אמר רחמנא ואז יקרב לעשותו והאי לאו בר מהילא הוא הוא פשיטות נצטוי דר"ח בר עוקבא דלעיל וקסן ערל מותר לסוכו בשמן של תרומה ובקושיית מהר"ם שם ובהרמב"ם פ"א מהל' תרומות הל"ז עיי"ש בכ"מ שבי' בר"פ הערל נצטוי דליפשיטא ור"ל ג"כ מהא דלמנ' רבא ותסבירא, והוא דלא כהגרס"ה בתי'. להרמב"ם שם שתמה על הכ"מ דלדבריה ר"ו רזה שם ליפשוט לאיסורא ודחויא שם בזמנא גזיזי וכו' כהתוס' בר"פ שם דלא ליפשיטא האיבציעא עכ"ל בדאמת דעת התוס' כתי' מהר"ם וכמנ"ל הרשב"א בתי' דאתא רבא ודחי' להא דר"ו לומר דערלות זכריו ועבדיו לא מעבדי' לוי' ולא קמה הא דר"ו אלז נצטוי דרב חמא לא ליפשיטא ואין כן דעת הכ"מ להרמב"ם והיראים ודע דמש"כ הג"א פ"ה דב"ק סי' י"ט מח"ל ובס' כורת הבגדית להל' מילה סי' רס"א נחל כרית סק"ה כתב ע"י ולא מנאחיו ובאמת מנאח' בראי' הגדול

ספר

עמוד ב אכילות

ראים

תולדות הערל. לאוסרו בכל דבר שערל גמור אסור בין (ב) בעל בשר שאינו (ג) נראה מהול, כדתנן בשבת פ"א [ק"ז ב'] אם היה בעל בשר מתקנו מפני מראית העין.

סימן נח [קעו]

ערל בתרומה. הזהיר על ערל (א) שלא יאכל שפירשנו בתרומה, אפילו הוא כהן ואזהרתו ועונשו אבל (ב) למדנו ביבמות בהערל [פ' ב'] דתנן הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה. ואמרין בגמרא מנה"מ, דת"ר ר"א (ג) אומר מנין לערל שאינו אוכל בתרומה, נאמר תושב ושכיר בפסח ונאמר תושב ושכיר בתרומה מה תושב ושכיר האמור בפסח ערל אסור בו, אף תושב ושכיר האמור בתרומה ערל אסור בו. ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר איש איש לרבות את הערל. תולדות הערל כאשר פרשתי למעלה בערל בפסח.

סימן נט [תי]

תושב ושכיר בפסח, הזהיר הכתוב עליה בפ' בא אל פרעה. דכתיב תושב ושכיר לא יאכל בו. ומהו תושב ושכיר נחלקו בהן רבותינו במכילתא, דתניא תושב זה גר תושב, (פי' גר תושב יפורש בע"ז פרק אחרון [ס"ד ז']) שכיר זה הגוי. ר"א אומר למה נאמרו. (פי' הרי בכלל ערל הם) לידון מה (א) פסח על התרומה לפסול בו את הערל כאשר פי' גזירה שוה למעלה. ר' יצחק אומר תושב ושכיר למה נאמרו הלא כבר נאמר כל בן נכר לא יאכל בו, אבל אם היה ערבי מהול או גבעוני מהול (ב) פי' ושומר מה שיש עליו לשומר שבע מצות, דבן נכר ליתא שהרי לא נתנכרו מעשיו, וערל ליתא שהוא מהול, שומעני שיהא כשר לאכול בפסח. ת"ל תושב ושכיר, מהתושב ושכיר האמור כאן

תועפות ראם

הגדול הנד"מ ירושלים תרמ"ז לגמ' ב"ק עיי"ש ממש כלשון הג"א. (ב) אולי ז"ל כגון ובנדפס ליתא [הגר"ד] ועיין סי' ח"צ מש"ס אות י"ט. (ג) שאינו נראה מהול כ' השם חדש דקדק רבינו לומר שאינו נראה מהול ול"ק נראה שאינו מהול לשמעיין שדעתו לפסוק כרשב"ג בברייתא שנת קל"ז ב' דקתני אינו נראה מהול צריך למולו ודייקין הא נראה ואינו נראה ח"צ למולו וכ"פ רבינו ירוחם בנתיב ח' ח"צ ורמזו מרן ב"י צו"ד סי' רס"ד עכ"ל ותמיהני דלפ"ז דברי רבינו סתרי אהדי דבסי' י"ט בנדפס ולהלן סי' ת"ב כ' היראים דברי שמואל קצן המסורבל בצער רואין אותו כ"ז שמתקשה ונראה מהול ח"צ למולו וא"ל צריך למולו וע"כ נראה שאין חילוק בזה דהא שמואל נמי קאמר ואם לאו צריך למולו ופי' ואם לאו ע"כ דר"ל שאינו נראה מהול ואפ"ה נראה ואינו נראה צריך למולו לשמואל ומש"כ בגמרא חילוק בין שמואל ורשב"ג דל"ב נראה ואינו נראה היינו משום דשמואל נקט ברישא נראה מהול ח"צ למולו משא"כ רשב"ג נקט ברישא אינו נראה מהול צריך למולו ותנ"מ, ודברי רבינו ירוחם שם צריכין ביאור שז' שם צוה"ל קצן המסורבל בצער שמן ועב ולאחר שגמול נראה כמכסהו רואין אותו כשמתקשה אם נראה מהול ח"צ למולו וא"ל צריך למולו ואם נראה ואינו נראה בלומר שגמול מהול קאת ח"צ למולו כך פשוט בשבת פרק מילה עכ"ל והדברים תמוהין דמאחר שז' הלשון שאמר שמואל נראה מהול ח"צ למולו וא"ל צריך למולו וא"כ כ' נראה ואינו נראה ח"צ למולו שזהו לרשב"ג ורשב"ג הא קאמר אינו נראה מהול צריך למולו ואם לאו אין צריך למולו והנראה לומר דרבינו ירוחם מפרש דלא כפרש"י אלא להיפך דשמואל שאמר נראה מהול ח"צ למולו בכלל זה גם נראה ואינו נראה ח"צ למולו משא"כ רשב"ג שאמר אינו נראה מהול צריך למולו ס"ל נראה ואינו נראה צריך למולו וא"ש דרבינו ירוחם כ' לשון שאמר שמואל וספיר כ' ואם נראה ואינו נראה ח"צ למולו וכ"כ עיין בחולין פ"ח ח' א"ב דלריך ולא לריך עיי"ש בפרש"י ודברי הב"י צו"ד סי' רס"ד שז' דרבינו ירוחם פסק כרשב"ג ואחריו נמשך השם חדש זל"ט ועד דרש"י בשבת שם כ' בדשמואל גרסינן ונראה מהול במתניתין גרסינן ואינו נראה מהול עכ"ל ונראה שרנו לשלול גי' השאלות שאלתא ז"ל והוצא בספר האשכול ה' מילה דגרסינן כרשב"ג נמי כשמואל וגרסינן בחר שמואל תנ"ה כ' ואולי כן ה' גי' היראים שלא הביא כ"א דברי שמואל, שוב ראיתי בספר ידות נדרים יד שאלו סי' רכ"ד סק"א שהביא שם הך דשבת דף קל"ז ע"ב נראה ואינו נראה ופירש"י שם והח"ל סי' ס"א שז' נראה בזה כלל מחולין דפ"ח ע"א צריך ולא צריך דהוא להיפוך ממה שאמרו בשבת והיד שאלו שם חילק ביניהם עיי"ש והגר"א לי כדכתיב דבאמת רבינו ירוחם מפרש דלא כפרש"י וכי"ל.

(א) ערל שפירשנו שלא יאכל בתרומה כ"ל. (ב) ס"ס [הגר"ד] ואולי ז"ל בלאו. (ג) בת"כ פי' אמור וירושלמי פי' הערל הגי' ר' שמעאל: (א) מן כ"ל [הגר"ד]. (ב) מהול כשר כ"ה במכילתא לפיטו והא"ל שם מחקה והג"ל ליישבנו ופי' כמשכ"ל פי' ושומר מה שיש עליו לשומר ו' מלות ואולי כ"ל כאן וע"ז כ' רבינו פי' כו' והסי' הוא לתיבת כשר ובנדפס סי' ת"ח חסר תיבת פי' ומשכ"ל אבל אם ה' כו' תיבת אבל אינו מובן ובא"ש שם הגי' יכול אולם הסמ"ג לאוין פ"ד כ' צוה"ל למה נאמרו והלא כתיב כל ערל לא יאכל בו וכל בן נכר לא יאכל בו אלא שאם הוא ערבי מהול כו' וגי' זו נכונה וכ"ל בדברי רבינו כאן ולפיטו במכילתא כתיב והלא כבר נאמר כל בן נכר ובא"ש שם הגי' ערל ועי"ש בדבריו המדות אות כ"ד והכוון כני' הסמ"ג דגרסינן תרווייהו וכ"כ מדברי רבינו ובמ"כ בדבריו המדות שם ע"ד הר"א מזרחי כבר קדמו מהרש"א במה"ב ליבמות ע"א ועיין בפי"ה הרחב דבר להנאון בעל הע"ש [שמות י"ג מ"ה] בזה, ועד דהסמ"ג שם סיים לפי ענין זה [דר' יצחק] אין פירושו כתושב ושכיר האמור בתרומה עכ"ל ובס' הר המרים סי' ק"ד אות ל' כ' לפרש כוונת הגר"א שהגיה תיבת ערל במקום תיבת בן נכר עפ"י מש"כ הרשב"א ביבמות שם דבן נכר שנתנכרו מעשיו לאזיו בשמיים גרע ספי

ספר עמוד ב אכילת ראים מז

למדנו שאם הם ישראל כתושב ושכיר האמורים בתרומה כאשר אפרש בסמוך לא יאכל בפסח ששחט עליו רבו שלא מדעתו, שהרי אין גופו קנוי להם, שאלמלא היה גופו קנוי להם רבו שחט עליהם כדפרשינו בפסח (ג) שה לבית מלמד שאדם שחט ע"י עבדו ושפחתו הכנעניים, שהרי לר' אליעזר למדים זה מזה מג"ש א"כ דין אחד להם, לר"ע נמי דלית ליה ג"ש אין מקרא יוצא מידי פשוטו, פי' (ד) תושב ושכיר בפסח כתושב ושכיר דתרומה.

יש לשאול. דבפסחים [פ"ה 6] אמרינן שמעת מינה יש בריה א"ר זירא שה לבית (אבות) מ"מ. ובגדרים פ' אין בין המודר [פ"ז 6] א"ר זירא שה לבית אבות לאו דאורייתא תירין (ה) הרב פירוש לאו דאורייתא, להצריכו המנאה, אלא אפילו בלא המנאה אוכלין, מדתנן האומר לבניו הרני שחט את הפסח וכי' ואי אמרת שה לבית אבות להמנותם מדאורייתא, על כשרא קאי ומוכה לחון. ובפסחים פ' האשה [פ"ט 6] מוקי לה מתניתין בדאמניהו מעיקרא (ו) שאמר לבניו גדולים וקטנים, גדולים מוקי לה בפסחים בדאמניהו ובקטנים מתרין בגדרים בלא המנאה, וממעם דכתיב שה לבית מ"מ:

ואי קשיא א"כ הוי מוכה ר"י מההיא מתניתין שה לבית לאו דאורייתא להמנותם אי כדאמרינן בפסחים בדאמניהו מעיקרא מדבר. ויש לתרין מאחר שגם בקטנים מדברת המשנה נראה לר"י שדעת הקטנים אינו כלום וסברא זאת מלבי. ומרבתי שמעתי שמפרשים בפסחים אי אמרת בשלמא דאמניהו מעיקרא אפילו (ז) [גדולים] נידונים כאילו אמניהו מעיקרא כלומר אינם צריכין המנאה ובקטנים וכי' וכי' אינו מיושב ללבי. למעלה אמרתי תושב ושכיר ישראל אינם קנוי להם, לא קשיא הא דאמר רבא בקדושין פ"א [פ"ז 6] זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי, פי' דאין עבד עברי גופו קנוי (ח) דליוכי ליה במימר באפי תרי זיל אלא צריך שטר ובלא שטר מותר עדיין בשפחה כנענית כדין עבד עברי:

סימן ס [קעה]

תושב ושכיר בתרומה. הזהיר הבורא שלא יאכל תושב ושכיר ישראל בתרומת רבו כהן, דכתיב בפ' אמור אל הכהנים תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש. ובתרומה משתעי קרא מג"ל. צא ולמד מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן דבר הלמד מענינו. ובההוא עניינא כתיב לעיל מיניה ובא השמש וטהר ואחר יאכל [מן] הקדשים ומוקמינן ההוא קרא ביבמות בהערל [פ"ז ב'] בתרומה. ותניא בת"כ

תועפות ראם

ספי מנכרי עיי"ש ולכן מחק ספיר הנר"א תיבות בן נכר אכל מערל ספיר קא קשה לי דהא גם גוי ערל הוא. (ג) בפסחים [פ"ח א'] שה כו' כ"ל. (ד) פי' כו' עס"ם חסר כדפס. (ה) תירין הרב, ב' תיבות אלו ג"ל שהוא פ"ס באלן ומקומם להלן בסמוך, ודעת רבינו צפי' שה לבית אבות מ"מ דהיינו כך נדדריס שה לבית אבות לאו דאורייתא וכמ"כ התוס' בפסחים פ"ח א' ד"ה שה, ומשכ"ר פי' לאו דאורייתא להצריכו המנאה כו' כן פי' הר"ן והרשב"א נדריס שם דלאו דאורייתא להצריכו המנאה א"כ מ"מ ר' זירא שה לבית מ"מ פי' דהכי אמרה תורה דשה לבית והיינו לקטנים אף שלא מדעתן וזכו אודא לה קושיית התוס' דפסחים שם וז"ל והיאך מאכיל פסח שלא למנויו כו' דבאמת הכי גלתה תורה שאין צריכין המנאה, אולם התוס' שמקשים כן נראה שמפרשים שה לבית אבות לאו דאורייתא דהיינו שאין האב מחוייב להפריש פסח בשביל בנו הקטן אלא מדרבנן וכן הוא צפי' הרשב"א גיטין כ"ה א' וכן נראה מפי' הרא"ש נדריס שם שכל' כד"ה שה לבית אבות מ"מ דהיינו כו' דגדול שהוא מחוייב מן התורה כו' א"כ מ"מ ר"י שם שה לבית מ"מ אין לפרש שהתורה אמרה כך דבין מדעתן בין כע"כ דמאחר שחייב הפרשה בשביל קטנים ליכא כלל מן התורה היאך אפשר שהתורה תרבה לקטנים אפי' שלא מדעתן אלא ה"פ דר"י אמר מ"מ בתורה שה לבית אחי' ספיר אף בשוחט את הפסח בשביל קטנים שלא מדעתן וזכו מ"מ וה"פ משום דשה לבית לאו דאורייתא להפריש בשביל בנו הקטן כ"ל דרבנן ומש"ה לא איכפת לן בקטנים שלא מדעתן ומש"ה ספיר מקשים התוס' דאע"ג דחייב הפרשת הפסח לאו דאורייתא בשביל קטנים מ"מ איסור דאורייתא שלא למנויו עומד הוא בתקפו ועיין תוס' נדריס ל"ו א' צפי' שאר' שם שה לבית לאו דאורייתא הוא שכל' כלומר כו' ובס' שלמי נדריס שם. (ו) מתניתין בדאמניהו מעיקרא, תירין הרב דאמר לבניו כו' כ"ל ושא"ל רבינו הוא קושיית התוס' פסחים פ"ט א' ד"ה אלא גיטין כ"ה א' ד"ה אי וכת' הרב שכל' היראים כן פי' הפר"ח בספר מים חיים דלפס כעת חידושו ד' ראש בוילגא עיין גיטין כ"ה א'. (ז) אפילו פ"ס וז"ל פי' והוא ח"י התוס' פסחים פ"ט א' ד"ה אלא. (ח) קנוי אלא לענין דלא אמרינן דליוכי כו' כ"ל. וממה שכל' רבינו וכלא שטר מותר עדיין בשפחה כנענית נראה דס"ל כשיטת הרמב"ן שכל' הרשב"א והרשב"א צחי' לקדושין שם דכי אמרינן דלא נפיק דבדריס היינו להפקיעו קנין איסור זה לאוסרו בשפחה אכל קנין מעשה ידיו פקע דבדריס דע"ע שמקבל מתנה מיד רבו ויש לו יד זוכה נמי במעשה ידיו ע"י מחילה עיי"ש אולם העיסור כל' בלות מ' מחילה על הדין דקדושין שם דאי לאו גופו קנוי מחילה נרדיחא הוא וכי אמר לי' בנפשי תרי זיל בני אכל היכא דגופו קנוי הוא גופו משכונ ולא מהני מחילה ועיין בחו"מ סי' רמ"א ס"ב, ובש"מ לזכ"ק ק"ג ב' כ' ע"ש רמ"ה וז"ל דקו"ל ע"ע אין גופו קנוי ורבה דאמר גופו קנוי הא איתותב פ"ק דקדושין עכ"ל ולא ידעתי המקום דאיתותב ועיי' יצמות ע' ב' תוד"ה אלתא:

חקק

(א) זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים, ויאמר קנוי קנין עולם ולא יאמר קנוי קנין שנים בא זה ולימד [על] זה, למדנו שאע"פ שקנויים לכהן לעבודתו קנין שנים או לאכול (ב) לא יאכלו בתרומה שאין גופם קנוי לו ולא קריא (ג) ביה וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו (ד):

תועפות ראם

(א) חקר בכ"י. המעתיק. וז"ל בת"כ תושב זה כו'. (ב) לויזל כ"ל. (ג) קריק כ"ה בגדפס. (ד) צירושלמי פי"א תרומות איתא הני מנין לכהן שקנה עבד ולישראל עבד שותפות אפי' אחד ממהם בו שאינו מאכילו בתרומה ת"ל וכהן כי יקנה עבד"ל וכי' הרדב"י צ"י לרמב"ם פי"א מהל' תרומות ה"י ז"ל וזהו משמע שיהי' כל קנינו של כהן עבד"ל ויש להבין מאי משמעותא דלימא להיפך כל שיקנה אפי' מקנה ואולי דר"ל דהירושלמי ה"ק ת"ל וכהן כי יקנה נפש נפש כו' וזהו"ל כי יקנה קנין כספו עבד"ל וכ"ל צביאור מלאכה שלמה פי"א תרומות מ"ט שהעתיק שם לשון הירושלמי ת"ל וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וסיים שם שיהא קנוי לו לגמרי משמע ונראה צביאור דברייהם עפ"י מ"ט צ"ק ז' א' מ"ט דר"ל א"ק כי כספו הוא כספו המיוחד לו וה"ל צ"י יקנה נפש קנין כספו כספו המיוחד לו פרט לנשים לישראל בו שותפות והנה לפמ"ש הרשב"ם צ"ב צ"ב נ' ד' כי כספו מיוחד כו' להך דרשא ליכא לפרושי הכא הכי דקנין כספו לאו יחידא הוא דלאפשריך לדרשא יבמות כ"ו א' מין לאשה שקנתה עבדים ועבדיו שקנו עבדים שיהיו כספם בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו אולם לפי' הא"ל שם הרשב"ם מדמני למכרה כי כסף הוא כו' א"ש ג"כ הכא מדמה"ל כי יקנה נפש קנין כסף הוא יאכל בו וכתוב כספו דרשין כספו המיוחד לו אבל בת"כ ויקרא כ"ב י"א אמרו אולי את ע"ע שאינו כסף ולא אולי את של שותפין ת"ל כספו הוא פרט לשותפיו עבד וחזיו צ"ח, משמע משם דלמלך דרשא דירושלמי מתיבתא הוא ולא מתיבתא כספו וחידוש על רבינו הגר"א שפי' בהנהגותיו מתיבתא כספו ולא הנהיג תיבתא הוא שבת"כ אך צאמת לשון הנהגת הגר"א מוזקק שבטעמים דלאפשריך לן ב' מיעוטי לפמ"ש המנחת חינוך מ' ר"ס א"ב בדיון אכילת תרומה לעבדו של כהן התלוי בקב"ל מסביר יותר דהני עבד וחזיו צ"ח אינו אוכל בתרומה כניסין מ"ב א' איסורא לא קאמרין משא"כ בעבד של שותפין כהן וישראל מ"מ ביום של הכהן יש על כל העבד להכניס קב"ל כספרת הר"י צדקיהו ע"י"ש מילתא בעממא לשבח וא"ל אם לא היה לנו כ"ל מיעוט אחד להורות דדוקא המיוחד לו הייתי אומר דלמא להויתא ח"ע וחב"ח שאינו אוכל בתרומה למסביר יותר אבל השתא דיש לו עוד יתורא להורות דדוקא המיוחד לו שמעיק דגם עבד של שותפות כהן וישראל אינו אוכל בתרומה וזהו צביאור הת"כ אולי את ע"ע כו' ולא אולי את של שותפין ת"ל כספו ור"ל מדכתוב כספו בוי"ל דרשין המיוחד לו ואח"כ אמרו הוא פרט לשותפיו עבד וחזיו צ"ח ואע"ג דמכספו הו"ל למידרש יותר למעוטי ח"ע וחב"ח ואח"כ מן הוא פרט לשל שותפין אך כיון דרבותא יותר להויתא של שותפין שאינו אוכל בתרומה נקטי' בת"כ ברישא מיעוטא דכספו וכמו תושב ובכיר שבסקוק הקודם והובא כאן בצברי רבינו וכ"כ תוס' בקדושין ד' א' ד"ה וילא עיי"ש במהרש"א וא"כ מהגך ב' מיעוטי דהיינו כספו והוא שמעין דבין ח"ע וחב"ח ובין עבד של שני שותפין דהיינו כהן וישראל אינו אוכל בתרומה והירושלמי שמיא הברייתא לשתפות כהן וישראל שאינו אוכל בתרומה מדכתוב כספו כהנהגת הגר"א הוא ממש כלשון הת"כ וזוהי מיושב הטע"ג שם המנחת חינוך בהשמועות קומץ מנהג שם בצברי הרמב"ם שסותרים זא"י דמאחר שפסק כר"ל דבעינן כספו המיוחד לו וה"ל עבדו המיוחד לו כמבואר ברמב"ם ספ"ב מהל' רוחא ופ"ה מהל' עבדים ה"ז ואל"כ הו"ל לפסוק ג"כ דלפי' עבד שני כהנים לא יאכל בתרומה דבעינן כספו המיוחד לו אבל לפי מה שצארת לך"מ דלא גלי קרא אלא בת"כ וחב"ח ושל שותפין כהן וזר וזו לא ואין לנו להסיק בעבד של שני כהנים דלא יאכל בתרומה דהא חיוני דגם לח"ע וחב"ח ושל שותפין כהן וזר בעינן תרי מיעוטי למעוטי תרומתו הא לא"ה הוה אוכל בחדא מיעוטיה ולא דמי לדיון יוס או יומים ויילא רש"י איברים דמדה מיעוטא ממעטין ח"ע וחב"ח ועבד של צ' שותפין דאין סביר לחלק ביניהם כמו לענין איסור תרומה ודלא כמ"ש בקומץ מנהג שם והת"כ והירושלמי אפשר לומר דאולי כרבנן דלא ציי כלל כספו המיוחד לו ובמחכ"ת ליתא ואדרבה הת"כ והירושלמי אליבא דר"ל א"ק קיימי דבעינן כספו המיוחד לו. גם ראיתי צננים המנחת חינוך שם שהעתיק לשון הת"כ ת"ל כספו פרט לח"ע וחב"ח, גם הק"א צ"י הת"כ תשכ דהלך דרשא אחת הוא בת"כ והגרש"ם צניסין מ"ב ב' תוד"ה משובב נמשך ג"כ אחר דברי הק"א ובמחכ"ת לא פי' יפה דב' דרשות המה בת"כ על הראשון אמרו ת"ל כספו ואח"כ אמרו הוא פרט לח"ע וחב"ח וכנ"ל, וראיתי בפי' משנה ראשונה למשניות פי"א תרומות מ"ט שם' ונראה דאם הכהן וישראל יש להם בהמה בשותפות יכול הישראל להאכילה כרשיני תרומה דה"ל אף סהדי דניחא ל' לכהן כו' כלעיל בשמורה ושו"ר שם' הרמב"ם בהדיא פי"א מהל' תרומה דס"ז ואם ה' שותף עמו מותר, ע"כ ואני אומר דמש"כ וסוד ראיתי שם' הרמב"ם בהדיא כו' אין זה ענין כלל לדיון דהכא דלשיטת הר"ר משה צר אברהם שהביא הר"ם שם דהא דאין מאכילו ישראל לבהמה כרשיני תרומה משום דכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו ואפי' נפש בהמה כמשמע דאמר צביה כ"ל א' ומשמע דוקא דכהן אבל לישראל לא עיי"ש א"כ יש לדמות דין בהמה דין עבד המבואר ברמב"ם דאם יש לישראל שותפות בהמה אפי' אחד ממהם בה שאין הכהן מאכילה בתרומה דבעינן כספו המיוחד לו וכנ"ל אולם ממה שאמרו בע"ז ט"ז א' גבי כהן ששכר פרה מישראל דאם שכירות קניא אמאי לא יאכילה פרה ידידה הוא ושכירות לא עדיף משותפות ואדרבה שותפות חשיב יותר שלו לשכירות אינו אלא קנין פירות ותו לא, וראיתי בגלג"ש ויוני ירושלים צירושלמי תרומות שם שם' ע"ד הכ"מ פי"א תרומות ה"י שצ"י ת"כ פי' אמור צוה"ל ושם לא מלאנו מבואר כל כך עכ"ל ותמיהני שמבואר בת"כ שצ"י ללעיל הך דינא דירושלמי, עוד ראיתי בשו"ת אבני מלואים לקט"ה סי' י"א שכתב שם דהם בדיון יוס או יומים כתיב כי כספו הוא היינו העבד הקנוי לכהן צניסין כספו המיוחד לו משא"כ גבי תרומה דכתיב קנין כספו ולא קאי על העבד הנקנה אלא על כסף מקנתו ואינו ענין לומר כספו המיוחד לו עכ"ל ולפי מה שצארת לעיל הוא דלא כדבריו ודו"ק ועיין יד שאול יו"ד סי' רס"ו סק"ס שכתב שם דצאמת מלך הכהן המאכיל אף דנוק לא נקנה לו מ"מ כיון דקנין כספו הוא ראוי להאכילו תרומה וכל שיקר העסם לראשון לכולו בתרומה הוא מזה דגופו הו' זר ויש בו זרות לכך הוא אסור לאכול בתרומה ולפי"ו דוקא כל שהוא זר אבל כהן ששכר פרה מישראל דלי שכירות קניא מאכיל